

Хмельницький національний університет
Факультет міжнародних відносин і права
Кафедра іншомовної освіти і міжкультурної комунікації

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**РОЗВИТОК НАВИЧОК ПІДГОТОВЛЕНОГО МОНОЛОГІЧНОГО
МОВЛЕННЯ УЧНІВ 9-Х КЛАСІВ ЗА ДОПОМОГОЮ СТОРИТЕЛІНГУ
НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

Назва теми

Рівень вищої освіти Другий (магістерський)

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Предметна спеціальність 014.02. Середня освіта. Мова і зарубіжна література (англійська)

Додаткова предметна спеціальність 014.02 Середня освіта. Мова і зарубіжна література
(німецька)

Освітня програма Середня освіта. Англійська мова і література

КвРСОА. 024054.01.10.00

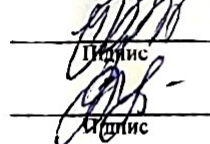
Виконав студент 2-го курсу група СОАм-24-1
Шифр

Керівник канд. пед. наук, доц.
Науковий ступінь, вчене звання

Нормоконтролер канд. пед. наук, доц.
Науковий ступінь, вчене звання

Підпис

Артем СІМЧУК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Підпис

Марина ЗЕМБИЦЬКА
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Підпис

Світлана КОРОЛЬ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:
Завідувач кафедри іншомовної освіти і
міжкультурної комунікації д-р пед. наук, проф.
Науковий ступінь, вчене звання

Підпис

Наталія БІДЮК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

16.12.2025
Дата

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних відносин і права

Кафедра іншомовної освіти і міжкультурної комунікації

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Рівень вищої освіти Другий (магістерський)

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність 014. Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Предметна спеціальність 014.02. Середня освіта. Мова і зарубіжна література (англійська)

Додаткова предметна спеціальність 014.02. Середня освіта. Мова і зарубіжна література (німецька)

Освітня програма Середня освіта. Англійська мова і література

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри іншомовної освіти
і міжкультурної комунікації

01.09.2025

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Сімчук Артема Александровича

Прізвище, ім'я, по батькові студента

1. Тема роботи

Розиток навичок підготовленого мовчозного мовлен-
ня учнів 9-х класів за допомогою стортемліну на
уроках англійської мови

Керівник роботи

Зембишська Маріна Володимирівна, канд. пер. наук, доц.

Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, учене звання

Затверджено наказом ректора університету від 25.08.2025 р. № 65, додаток № 2

2. Строк подання студентом роботи на кафедрі 16.12.2025 р.

3. Вихідні дані до роботи Кваліфікаційна робота складається з
вступу, двох розділів, висновків і переліку джерел посил., а
також додатків. Експер. газет. на базі КЗЗСО "лицей №3 ім. А.Ма-

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Зрозуміти теорет. аспекти базових понять, розіяснити зміст
і структуру Лейні, дослідити тенденції у фармув. Лейні,
розіяснити особливості висорет стортемліну у розк. Лейні,

5. Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень) розроб. і перевірити
Лейні та шарики, що використовують в істор. системі вирав.
структуру системи вирав, розробити експериментальний
розробити, схематичні роботи з мовчозом. розробкою,
прикладні вирав із використанням стортемліну.

6 Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1-й	Зелішук М.В., доцент кафедри іншомовної освіти і міжкультурної комунікації	01.09.2025	01.09.26
2-й	кажі:	01.10.2025	01.10.25

7 Дата видачі завдання 01.09.2025

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва розділу кваліфікаційної роботи	Строк виконання	Примітка
Теоретичні засади розвитку на вишок підгот. мовної мовлення учнів 3-х класів за допои. сторіте- міну на уроках англ. мови.	01.09.25 – 01.10.25	виконано
Експериментальна перевірка ефективності системи вирав на основі методу і сторіте- міну для розв. навчос ТЕМ [...]	02.10.25 – 02.11.25	виконано
Експериментальна робота, інтерпретація результатів експ- рименту, обґрунтування ме- тодичних рекомендацій.	03.11.25 – 30.11.25	виконано
Обґрунтування висновків, графічне оформлення основ- ного тезису і доданків.	01.12.25 – 16.12.25	виконано

Студент

Підпис

Артем СІМЧУК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник кваліфікаційної роботи

Підпис

Марина ЗЕЛІЩУЧЬКА
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

АНОТАЦІЯ

Сімчук А. О. Розвиток навичок підготовленого монологічного мовлення учнів 9-х класів за допомогою сторітелінгу на уроках англійської мови. – Дипломна робота магістра.

Дипломна робота магістра на здобуття кваліфікації магістра за спеціальністю 014.02 Середня освіта. (Мова і зарубіжна література (англійська)). – Хмельницький національний університет, факультет міжнародних відносин і права, кафедра іншомовної освіти і міжкультурної комунікації, наук. кер.: канд. пед. наук, доц. Зембицька М. В. – Хмельницький, 2025.

Загальний обсяг роботи становить 109 сторінок, із них – 89 сторінок основного тексту. Робота містить 8 додатків та 91 джерело посилань.

Ключові слова: монологічне мовлення, навички підготовленого монологічного мовлення, сторітелінг, система вправ, англійська мова.

Дипломна робота магістра присвячена дослідженню проблеми розвитку навичок підготовленого монологічного мовлення учнів 9-х класів за допомогою сторітелінгу на уроках англійської мови.

У роботі досліджено сутність поняття «монологічне мовлення» у науковій літературі; визначено роль сторітелінгу в розвитку навичок підготовленого англійського монологічного мовлення учнів 9-х класів; проаналізовано підручники з англійської мови для учнів 9-х класів у контексті розвитку навичок підготовленого монологічного мовлення; розроблено та експериментально перевірено ефективність системи вправ на основі сторітелінгу для розвитку навичок підготовленого монологічного мовлення учнів 9-х класів на уроках англійської мови; надано методичні рекомендації щодо розвитку навичок підготовленого монологічного мовлення учнів 9-х класів на уроках англійської мови за допомогою методу «сторітелінг».

Підпис автора

16.12.25
Дата подання роботи до захисту

SUMMARY

Simchuk A. O. Developing 9th Graders' Prepared Monologic Speech Skills through the Use of Storytelling in the EFL Classroom. – Master's thesis.

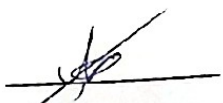
Thesis for acquiring Master's degree in specialty 014.02 Secondary education. Language and Foreign Literature (English). – Khmelnytskyi National University, Faculty of International Relations and Law, Department of Foreign Language Education and Intercultural Communication, scientific supervisor: Doctor of Philosophy (Pedagogics), Assoc. Professor Zembytska M. V. – Khmelnytskyi, 2025.

The paper consists of 109 pages, the main text comprising 89 pages. The work contains 8 appendices and 91 cited sources.

Keywords: monologue speech, monologic speech skills, storytelling, system of storytelling-based exercises, English.

Master's thesis is aimed at studying the problem of developing 9th Graders' Prepared Monologic Speech Skills through the Use of Storytelling in the EFL Classroom.

The essence of the concept of «monologic speech» has been examined in the scientific literature; the role of storytelling in the development of prepared English monologic speech skills of the 9th graders has been identified; English textbooks for the 9th Graders in terms of fostering prepared monologic speech skills have been analyzed; the effectiveness of a system of exercises based on storytelling for developing prepared monologic speech skills of the 9th graders in the EFL Classroom has been developed and experimentally validated; methodological recommendations for developing 9th graders' prepared monologic speech skills through the use of storytelling in the EFL classroom have been provided.

Author's signature

16.12.25
The date submission for defence

ЗМІСТ

	С.
Перелік умовних скорочень	7
Вступ	8
1 Теоретичні засади розвитку навичок підготовленого монологічного мовлення учнів 9-х класів за допомогою сторітелінгу на уроках англійської мови	12
1.1 Розкриття сутності поняття «монологічне мовлення» у науково-педагогічному дискурсі	12
1.2 Специфіка розвитку навичок підготовленого англомовного монологічного мовлення в учнів 9-х класів	18
1.3 Роль методу «сторітелінг» у розвитку навичок підготовленого монологічного мовлення учнів 9-х класів на уроках англійської мови	29
2 Експериментальна перевірка ефективності системи вправ на основі методу «сторітелінг» для розвитку навичок підготовленого монологічного мовлення учнів 9-х класів на уроках англійської мови	40
2.1 Характеристика та аналіз підручників з англійської мови для учнів 9-х класів у контексті розвитку навичок підготовленого монологічного мовлення	40
2.2 Система вправ на основі сторітелінгу для розвитку навичок підготовленого монологічного мовлення дев'ятикласників	46
2.3 Експериментальна перевірка ефективності системи вправ на основі методу «сторітелінг»	64
2.4 Методичні рекомендації щодо розвитку навичок підготовленого монологічного мовлення учнів 9-х класів на уроках англійської мови за допомогою методу «сторітелінг»	75
Висновки	86
Перелік джерел посилання	90
Додаток А Обчислення та пояснення критерію узгодженості Пірсона	100
Додаток Б Приклади вправ на основі сторітелінгу	101

Додаток В Приклад складання історії на основі «Story Mountain»	104
Додаток Г Приклад складання історії за картинками	105
Додаток Д Приклад складання історії за метафоричними картками	106
Додаток Е Зразок вправи на знання лексико-граматичних структур для висловлювання	107
Додаток Ж Зразок вправи на композиційну структуру висловлювання	108
Додаток К Зразок вправи для самоаналізу висловлювання	109

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ЕГ – експериментальна група

КГ – контрольна група

КК – комунікативна компетенція

ММ – монологічне мовлення

НЗММ – навички зв'язного монологічного мовлення

НММ – навички монологічного мовлення

НПММ – навички підготовленого монологічного мовлення

ПММ – підготовлене монологічне мовлення

ВСТУП

Актуальність дослідження. В умовах сучасності, де іноземна мова є невід’ємною частиною життя, вміння розвивати навички підготовленого монологічного мовлення (далі – НПММ) є запорукою успішної комунікації. Здатність вільно формувати та висловлювати свої думки, а також логічно поєднувати їх разом, є основою для ефективного монологічного мовлення. Навчаючись у 9 класі, здобувачі освіти приймають рішення, що визначає їхній подальший освітній шлях, а саме – продовжити навчання в старшій школі чи вступити до закладу професійної освіти. Незалежно від того, який шлях вибирають учні, вони зіткнуться з необхідністю демонструвати свої знання та вміння шляхом публічних виступів, таких як доповіді, захист проєктів або презентації. Тому щоб створити ефективний монолог, необхідно чітко й логічно висловлювати свої думки, порівнювати різні погляди на тему та формулювати власні обґрунтовані висновки.

Класичні методи навчання, які ґрунтуються на пасивному сприйнятті інформації, рідко стимулюють учнів до вивчення англійської мови, тому у цьому контексті сторітелінг надає нові можливості. Цей метод сприяє успішному та ефективному розвитку НПММ, оскільки робить навчальний процес цікавішим і дає учням змогу проявляти креативність, висловлювати власні думки через створені ними історії, а також сприяє глибшому зануренню учнів в іншомовне середовище. Оскільки впровадження нових методів навчання іноземних мов у українську методичну практику зазвичай відбувається із певним відставанням, сторітелінг можна розглядати як відносно нове явище, що викликає науковий інтерес.

Проаналізувавши наукові та навчально-методичні праці українських та зарубіжних авторів (І. Магденко, І. Фаустова, Л. Чубирко, Н. Іваненко, О. Трубіцина, Т. Єременко, Ю. Фальтишинська, A. S. N. Ani, D. H. Andrews, J. A. Donahue, T. D. Hull, H. Hashim, G. Pennington, T. A. H. Tran та ін.), які досліджують розвиток навичок монологічного мовлення (далі – НММ) у здобувачів освіти різного віку, можна дійти висновку, що акцент зроблено

саме на монологічному мовленні (далі – ММ) та здатності здобувача освіти оволодіти ним значною мірою для можливого вираження своїх думок без значних проблем у будь-якій ситуації. У численних наукових дослідженнях ХХІ століття приділено особливу увагу проблемі розвитку НПММ, що свідчить про її актуальність і важливість подальшого вивчення.

Нормативно-правове забезпечення освітнього процесу регулюється такими документами: Закон України «Про освіту» (2017); Закон України «Про повну загальну середню освіту» (2020); Державний стандарт базової середньої освіти (2020); Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти 5-9 класів (2024); Концепція нова українська школа (2016); Щорічні рекомендації міністерства освіти і науки України.

Проаналізувавши навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів для 5-9 класів, можна зробити висновок, що приділено значну увагу формуванню іншомовної компетентності, зокрема мовленнєвим навичкам, а також критичному мисленню:

–здатність здійснювати спілкування в межах тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою;

–критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб;

–висловлювати свої думки, почуття та ставлення;

–ефективно взаємодіяти з іншими під час спілкування.

Аналізуючи сучасні шкільні підручники загалом, можна зробити висновок, що вони здебільшого містять вправи для розвитку всіх компетентностей. Проте частка завдань, спрямованих на розвиток комунікативних навичок, зокрема НММ, є недостатньою для повноцінного розвитку та опанування ММ, що і зумовило вибір теми дослідження: **«Розвиток навичок підготовленого монологічного мовлення учнів 9-х класів за допомогою сторітелінгу на уроках англійської мови»**

Об'єкт дослідження – процес навчання ММ учнів базової школи на уроках англійської мови.

Предмет дослідження – система вправ для розвитку НПММ учнів 9-х класів на основі сторітелінгу.

Мета полягає в теоретичному обґрунтуванні особливостей використання методу «сторітелінг» для розвитку НПММ; розробці системи вправ на основі сторітелінгу та експериментальній перевірці її ефективності для розвитку НПММ учнів 9-х класів на уроках англійської мови.

Відповідно до мети визначено **основні завдання** дослідження:

1. Дослідити стан опрацювання проблеми розвитку НПММ в науковій літературі.
2. Охарактеризувати зміст і структуру ПММ на уроках англійської мови.
3. З'ясувати особливості розвитку НПММ учнів 9-х класів за допомогою методу сторітелінгу.
4. Розробити та експериментально перевірити ефективність системи вправ для розвитку НПММ учнів 9-х класів на основі сторітелінгу.
5. Обґрунтувати методичні рекомендації щодо розвитку НПММ учнів 9-х класів на уроках англійської мови за допомогою методу «сторітелінг».

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використано комплекс методів, зокрема *теоретичні*: аналіз і синтез лінгвістичної, методичної, психолого-педагогічної літератури щодо ММ, сторітелінгу; аналіз чинних навчальних програм та підручників; систематизація та узагальнення теоретичного матеріалу, а також формулювання висновків дослідження; *емпіричні*: спостереження уроків іноземної мови, аналіз використаних учителем методик, бесіди з педагогом та здобувачами освіти; *математичні*: методи якісного та кількісного аналізу для інтерпретації отриманих результатів експериментальної перевірки.

Наукова новизна дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та розробленні системи вправ для розвитку НПММ учнів 9-х класів за допомогою сторітелінгу на уроках англійської мови.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні й впровадженні під час практичної підготовки системи вправ для розвитку

НПММ учнів 9-х класів за допомогою методу «сторітелінг» на уроках англійської мови; розроблені методичні рекомендації для розвитку НПММ учнів 9-х класів за допомогою сторітелінгу на уроках англійської мови можуть бути використані під час практичної підготовки, вивчення методики викладання іноземної мови, а у професійній діяльності вчителів у закладах загальної середньої освіти.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дослідження викладено в тезах доповідей «Сторітелінг як засіб розвитку підготовленого усного монологічного мовлення учнів 9-х класів на заняттях з англійської мови» [63] та «Prepared Monologic Speech in the EFL Classroom: The Methodological Potential of Storytelling» [26], а також обговорено на Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми науки та освіти в умовах сучасних викликів», організованій Міжнародним гуманітарним дослідницьким центром (м. Дніпро, 9 листопада 2025 р.) та XVI Міжнародній науково-практичній конференції «Практичні та теоретичні питання розвитку науки та освіти» (м. Львів, 22-23 листопада 2025 р.).

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, переліку використаних джерел (91 найменування, 22 з яких іноземною мовою), восьми додатків. Повний обсяг складає 109 сторінок, з них – 89 основного тексту. У роботі міститься 12 таблиць та 19 рисунків.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ НАВИЧОК ПІДГОТОВЛЕНОГО МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ 9-Х КЛАСІВ ЗА ДОПОМОГОЮ СТОРІТЕЛІНГУ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.1 Розкриття сутності поняття «монологічне мовлення» у науково-педагогічному дискурсі

У контексті активної глобалізації вивчення англійської мови як ключового інструмента міжнародної комунікації набуває особливого значення. Зазначимо, одним із важливих аспектів оволодіння англійською мовою є розвиток ММ, адже саме ця форма мовленнєвої діяльності забезпечує ефективну участь у комунікативних ситуаціях різного рівня – від навчання до професійної діяльності.

Монологічна форма усної комунікації виникає за умови, коли одна людина передає інформацію через розгорнуту промову, а інші лише пасивно її сприймають. На відміну від діалогу, монолог не залежить від запитань співрозмовників і зазвичай адресований ширшій аудиторії. Для ефективного монологу потрібні зосередженість, розвинене мислення та вміння дотримуватися теми, виражаючи думки емоційно й образно. Здебільшого він потребує попереднього планування, продуманої побудови та правильного мовного оформлення.

Наразі майже відсутні розбіжності в тлумаченні поняття «монологічне мовлення». У посібнику для студентів педагогічних та лінгвістичних університетів «Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика» потрактовано ММ як «усну мовленнєву форму спілкування, що передбачає неперервне і зв'язне висловлювання однієї особи, яке адресоване до одного або декількох слухачів, співрозмовників» [37, 340].

Як зазначають О. Бігич, Н. Бориско, Г. Борецька, з психологічної точки зору для монологу характерна:

–односпрямованість (ММ не вимагає (і не очікує) вербальної відповіді чи реакції у формі усного мовлення);

–послідовність та логічність (висловлювання є систематично організованим, єдність думки розташовані одна за одною з дотриманням логічної наступності);

–зв'язність (базується на вмінні використовувати мовні засоби для логічного поєднання окремих речень);

–контекстуальність (ММ менше залежить від безпосереднього ситуативного контексту, на відміну від діалогічного, оскільки його зміст повністю розкритий, що забезпечує зрозумілість);

–тематичність (полягає у тому, що монолог завжди присвячений одній загальній ідеї (макротемі), тому головна ідея розкривається послідовно через низку менших, пов'язаних між собою підтем);

–відносна неперервність (ММ характеризується тривалістю і неперервним викладом думки, що не переривається усними втручаннями співрозмовника й допускає лише короткі паузи, необхідні для самого мовця).

Натомість з лінгвістичної – багатоскладність (вказує на структурну складність та організаційність, що передбачає ретельне попереднє планування висловлювання), різноструктурність синтаксичних одиниць (здатність до варіювання мовних конструкцій, чергування простих конструкцій з складними для глибокого розкриття теми та переконливої аргументації), завершеність та розгорнутість власних висловлювань (ММ характеризується повними граматичними структурами, на противагу діалогічному, кожне окреме висловлювання або його смисловий фрагмент має чітку синтаксичну та змістову повноту), використання емоційно-експресивних засобів мовлення (емоційно-оцінної лексики, інверсії, емоційних вигуків тощо), власних засобів міжфразового зв'язку (займенникових повторів, адвербалій, артиклів тощо) [37, 345-347].

За визначенням Н. Городецької та В. Грицева, монологічне мовлення є особливою формою комунікації, що передбачає послідовне і зв'язне

висловлювання однієї особи, адресоване одному або кільком слухачам, та характеризується довільною структурою, самодостатністю й композиційною завершеністю повідомлення, ускладненими синтаксичними конструкціями й використанням емоційно забарвленої лексики [17, 2].

У дослідженнях А. Богуш та Н. Гавриш зазначено, що ММ є формою вербальної експресії, що виникає внаслідок активної мовленнєвої діяльності, спрямованої на опосередковане або пасивне сприйняття, та часто є змістовно та структурно відокремленою від взаємодії зі співбесідником [2, 71].

Відповідно до наукових поглядів К. Костюченка, ММ є тривалим, послідовним і зв'язним викладом думок, у якому оратор використовує незначний обсяг невербальної інформації. При цьому монологічна мова трактується як «усне висловлювання однієї особи, що має на меті повідомити інформацію, вплинути або спонукати до дії» [34, 464].

Ч. Шаріпова визначає монолог як форму словесного зв'язного висловлювання й виклад думок однією особою, що складається з послідовно та логічно пов'язаних думок, об'єднаних інтонацією, предметом вираження або єдиним змістом [86, 149].

На думку І. Синиці, ММ – це найбільш організоване мовлення, яке має програму та структуру, оскільки сам мовець визначає зміст, задум, план, послідовність, логіку формування кожного вислову [62, 26]. Підтримаємо й твердження автора про те, що монолог є пластичним, безперервним, відбувається в певному темпі, а також містить менше немовних засобів, незначний підтекст, більшу кількість інформації й словесного матеріалу та більшу протяжність у часі, аніж діалог. Відповідно до цього, характерними рисами монологічного мовлення є ініціативність, планування й зв'язність, самостійність, організованість, активність і контекстуальність [62, 31-33].

За твердженням С. Гончаренка, ММ є «видом мовлення, завдяки якому одна особа вільно виражає свої ідеї, думки або переказує інформацію для аудиторії без посередньої участі інших співрозмовників». Характерними для цього різновиду мовлення є факультативний або відсутній зворотний зв'язок,

структурна завершеність висловлення (короткі, але логічні та послідовні репліки), передавання не лише інформації, але й власної думки щодо неї, зв'язний виклад думок тощо [13, 62].

М. Вашуленко описує ММ як повідомлення, що є вільним і вимагає від мовця значних вольових зусиль та попередньої якісної підготовки. На його думку, таке мовлення є організованим процесом, під час якого автор заздалегідь планує монолог як єдине ціле. Це потребує детальної роботи над продумуванням структурно-композиційної та ідейно-тематичної побудови повідомлення [7, 12].

Згідно з дослідженням С. Ніколаєвої, монолог є усним висловлюванням однієї особи, яка адресує повідомлення безпосередньо співрозмовникові або широкій аудиторії. До основних рис монологічного мовлення належать: довільність, обмежене використання невербальних засобів комунікації, а також продумане ідейно-тематичне спрямування повідомлення, адже це необхідно для того, щоб автор зміг побудувати твердження та структуровано, логічно й послідовно подати власні думки [43, 51-52].

Новітнє трактування проблеми монологічного мовлення подано в дослідженнях Д. Акрамходжаєва [70], О. Казанжи [28], Л. Пікулицька [54], І. Козуб [33], І. Холод [69] та ін.

Д. Акрамходжаєва зазначає, що монолог – це «складна та всеохопна промова, у якій людина більш-менш широко висловлює свої думки, бажання, оцінки подій тощо». ММ не спонукає слухачів до активної участі в розмові та не вимагає від них реакцій на сказане. Оратор, який розповідає історію або переказує низку фактів, не передбачає, що аудиторія зрозуміє те, що він чи вона говорить [70, 97-98].

О. Казанжи визначає монолог «як одноосібне звернення (в менш або більш розгорненій формі) до особи або групи осіб, яке має на меті передавання інформації, висловлення своїх думок чи намірів, оцінювання подій і явищ, вплив на слухачів завдяки спонуканню або переконуванню їх до дій» [28, 155]. Крім того, автор зауважує, що ММ є розгорнутим, поширеним, тому вимагає

чіткості та повноти, логічного взаємозв'язку окремих його частин. Під час такого виду мовленнєвої діяльності доречним є вміння виділити ключове, зацентувати на ньому думку, не зупинятися на незначних деталях, висловлюватися образно та емоційно [28, 156-158].

Натомість І. Холод вважає, що ММ є «усною формою мовлення, яке передбачає безперервне, розгорнуте і зв'язне висловлювання однієї людини, що спрямоване до співрозмовника або аудиторії слухачів». Ключовими характеристиками монологу є комунікативні (використання мовленнєвих одиниць повинні бути співвіднесені з комунікативною ситуацією, відсутній або факультативний зворотний зв'язок), лінгвістичні (структурна завершеність речень, різноструктурність та повнота речень, зв'язність висловлювань), психологічні (однонаправленість, логічність та послідовність, відносна безперервність) [69, 87-89].

Згідно з поглядами Л. Пікулицької, ММ, або монолог, є «безперервним і зв'язним одноосібним висловлюванням, для якого характерна контекстуальність та перевага інформаційного потенціалу оратора». Тому метою такого повідомлення є не обмін, а передавання невідомої раніше слухачам інформації. Відповідно до цього в мовця першочерговою постає нагальна потреба впливу на інших осіб або переконання їх у чомусь заради поставлених комунікативних цілей. Очевидним є й те, що особа, яка виголошує монолог, має наперед планувати та програмувати не тільки окреме слово або речення, але й увесь процес монологічного мовлення загалом. Це можливо подумки, а іноді як записування плану, тез та конспекту [54, 69-70].

І. Козуб тлумачить ММ як «організоване мовлення, під час якого одна особа говорить, а реципієнти сприймають повідомлення мовця, не беручи безпосередньої участі в комунікативному процесі» та виокремлює такі його ознаки:

1) комунікативні (незначна кількість невербальних засобів, обмежена взаємодія з адресатом, спрямованість на висловлення власної позиції);

2) психологічні (необхідність попереднього осмислення, одночасність мислення і мовлення, самостійність говоріння);

3) мовні (чітка та логічна побудова висловлювання (вступ, основна частина, висновок), ускладнений синтаксис) [33, 11-12].

У спільному дослідженні С. Лі, К. Новик, Р. Гулова визначають, що ММ – це «відносно розгорнутий вид мовленнєвої діяльності, при якому невербальна інформація, отримана з ситуації розмови, використовується відносно мало, а також це організований тип мови, який має на увазі наявність здатності продукувати не лише окреме речення, але й все повідомлення загалом, сегментарно вживати мовні засоби, що будуть адекватні наміру спілкування, а також ті чи інші невербальні засоби вираження думок (міміка, інтонація, зоровий контакт)» [82, 2966-2967].

Зазначені науковці підтримують наукові погляди щодо психологічних (привабливість для слухача, експресивне вираження думок) та лінгвістичних (повні, ускладнені речення, риторичні питання, мовні кліше) характеристик монологу [82, 2968].

Проаналізувавши науково-педагогічну літературу, доходимо висновку, що ММ – це послідовне й логічно організоване висловлювання, яке триває певний проміжок часу та не передбачає негайної відповіді від слухачів. Воно має складну структуру й передає думки однієї особи, які зазвичай не знайомі аудиторії, тому спричиняє підвищення інформаційного потенціалу мовця над потенціалом слухача. Відповідно до цього ММ характеризується розгорнутою автономністю, наявністю структурності, мети, контекстуальності, особливим мовним оформленням тощо. Також важливими є тема та ідея, що власне визначають композицію, логічність і послідовність висловлення думок автора монологу.

Отже, усі вищезазначені властивості ММ свідчать про те, що воно вимагає специфічного навчання для ефективної реалізації в рамках концепції Нової української школи.

1.2 Специфіка розвитку навичок підготовленого англомовного монологічного мовлення в учнів 9-х класів

В умовах суспільних змін, пов'язаних із процесами глобалізації та інтеграції української освіти до міжнародного простору, особливої значущості набуває розвиток навичок учнів вільно користуватися іноземною мовою. Відповідно до сучасної концепції Нової української школи, здатність комунікувати іноземними мовами, зокрема англійською, належить до десяти головних компетенцій, якими повинні оволодіти здобувачі освіти, навчаючись у закладі загальної освіти [44].

Загальновідомо, для практично орієнтованих шкіл ключовим аспектом викладання іноземної мови є розвиток основних компетентностей, насамперед комунікативної, яка передбачає вміння висловлювати власні думки, обмінюватися досвідом, передавати інформацію іноземною мовою, що слугуватиме ефективній взаємодії в міжкультурному середовищі.

Слушно погодитися з Д. Акрамходжаєвою, що головна ціль викладання іноземної мови в школі полягає в тому, щоб навчити учнів використовувати вивчені мовні матеріали для вільного вираження своїх думок відповідно до мовленнєвої ситуації [70, 98]. Саме тому важливо розрізнити підготовлене і непідготовлене монологічне мовлення. Підготовлене монологічне мовлення (далі – ПММ) визначається як цілеспрямоване висловлювання, що є результатом попередньої роботи над змістом і формою. Це дає змогу учням автоматизувати мовні одиниці тексту, які потім відтворюються у вигляді цілісного тексту (розповіді, повідомлення, опису). З іншого боку, непідготовлене мовлення є показником вільного володіння мовою, оскільки воно дозволяє мовцю самостійно і спонтанно оперувати мовним матеріалом у нових, нетипових ситуаціях спілкування.

У нашому дослідженні ми зосереджуємо увагу на ПММ, зокрема на монологі-розповіді, що є основою для розвитку підготовленого мовлення, а також слугує фундаментом для розвитку комунікативної компетентності

(далі – КК) здобувачів освіти, оскільки поєднує когнітивні, мовні та соціальні аспекти.

По-перше, монолог сприяє розвитку когнітивних навичок, зокрема учень вчиться шукати, аналізувати, інтерпретувати інформацію, робити певні висновки, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Такі вміння першочергово розвивають критичне мислення.

По-друге, завдяки розвиненому ММ учень послідовно, логічно, впевнено висловлює думки, структури, ідеї, добирає відповідні мовні одиниці для аргументації позиції.

По-третє, монолог готує учня до справжніх комунікативних ситуацій, які можуть трапитися з ним у соціумі. Цей різновид мовлення допомагає пристосувати власне мовлення до певного виду комунікації.

Особливістю підготовленого мовлення є те, що воно відбувається на рівні тексту. Згідно з метою дослідження за обсягом інформації і тривалістю таке мовлення повинне відповідати віковим, когнітивним, психологічним, мовленнєвим, комунікативним характеристикам здобувачів освіти та чинній програмі дев'ятого класу.

Варто зазначити, що за дослідженнями психологів (М. Вовканич [9], А. Гельбак [10], Т. Павленко [48]), вік учнів дев'ятого класу (14-15 р.) належить до категорії підліткового віку та характеризується когнітивно-психологічними (здатність до абстрактного, словесно-логічного, «кліпового» мислення, перевага процесів збудження над гальмуванням, емоційна нестійкість, підвищена агресивність, стомлюваність, погіршення концентрації уваги); мовленнєвими (конкретизація мовлення, підвищений контроль мовлення); а також комунікативними (розширення кола спілкування, індивідуалізація висловлювання, вибір мотивів та способів комунікації з іншими) аспектами розвитку особистості.

О. Пасічник вказує на нові поведінкові характеристики сучасного підлітка, зокрема такі:

- 1) особиста причетність до спільнот у соціальних мережах, а також залежність від інтернет-оцінювання дій, зовнішності, думок;
- 2) сприйняття інформації у візуальній формі та ігнорування розлогих текстів, пояснень і дописів;
- 3) швидкий пошук необхідної інформації за допомогою інтернет-платформ;
- 4) оперативне реагування на повідомлення, критику, примус;
- 5) здатність розпізнавати фейкову інформацію;
- 6) низький розвиток співчуття та збіднені емоції;
- 7) готовність до самореалізації в онлайн-середовищі (друзі, навчання, робота);
- 8) зацікавлення новими речами завдяки їхньому функціональному та практичному призначенню [50, 116-122].

Т. Павленко зазначає, що головними сприятливими чинниками успішного засвоєння мови є чітке визначення цілей, що відповідають віковим й інтелектуальним можливостям здобувачів освіти та передбачають вирішення проблемних завдань, а також наявність розробленої програми, підібраних дидактичних матеріалів згідно з підлітковими зацікавленнями [48, 123].

Незважаючи на трансформацію механізмів пам'яті в підлітковому віці, що виключає опору на імпринтинг та імітацію, О. Пасічник, І. Івашкевич, Н. Михальчук, І. Ормонд та ін. фіксують збереження високого рівня запам'ятовування нового лексичного та граматичного матеріалу, іноді навіть із тенденцією до покращення цих показників [50, 115].

Крім того, педагоги Т. Девітт та І. Ормонд наголошують на тому, що в процесі підліткового розвитку формується металінгвістична свідомість, яка дає змогу учням аналізувати мову як систему. Завдяки цьому покращується засвоєння граматичних правил, механізмів словотворення, а також формується вміння використовувати образні мовленнєві засоби, розпізнавати сарказм та коректно інтерпретувати лексичну багатозначність. Також підлітковий період характеризується покращеною здатністю до зіставного аналізу лінгвістичних

систем рідної та іноземної мови, що дає змогу більш ефективно виявляти спільні та відмінні риси, а також встановлювати мовні закономірності, коли це доречно [50, 122].

Доповнює цю тезу О. Пасічник, який вважає, що в підлітків метафорична та ідіоматична лексика стає частиною мовлення. Оскільки розширення соціальної взаємодії спричиняє зростання кількості асоціативних зв'язків у мовній свідомості дев'ятикласників, формується особистий лексичний запас слів та унікальний мовний стиль учня. У підлітковому віці міжособистісні стосунки учнів суттєво змінюються, оскільки спілкування, яке раніше було зосереджене на дорослих, тепер замінюється взаємодією з однолітками, чия соціальна думка набуває пріоритетного значення [50, 117].

Як бачимо, саме в підлітковий період учні здатні до: більш глибокого аналізу мовних явищ; оперування складними лексичними, граматичними та синтаксичними конструкціями; реалізації власних комунікативних намірів у структурі зв'язного висловлювання. Тому навчання ПММ в закладах загальної середньої освіти є особливо важливим.

Зауважимо, що Державний стандарт базової загальної середньої освіти передбачає досягнення учнями рівня володіння іноземною мовою В1 наприкінці 9-го класу. Це означає, що здобувачі освіти повинні вміти продукувати завершені та зв'язні висловлювання, самостійно висловлюючи враження про події, свої надії, мрії; коротко називати причини та пояснювати свої погляди і плани; розповідати власні історії або переказувати сюжети фільмів, книжок та описувати своє ставлення до них тощо [21].

Проте в сучасних закладах освіти дев'ятикласники володіють англійською мовою на різних рівнях (від А2 до С1). З огляду на це, ефективне навчання ПММ має здійснюватися поетапно та з урахуванням рівня мовної і КК учнів. Зазначимо, на рівнях А2-В1 переважає репродуктивно-аналітична діяльність, адже учні навчаються володіти базовими структурами, опановувати послідовність викладу інформації, будувати короткі логічні висловлювання. Перехід до продуктивно-творчої діяльності відбувається на

рівнях B2-C1, адже здобувачі освіти можуть самостійно створювати логічно розгорнуті і стилістично варіативні монологи. Зважаючи на необхідність диференціації навчання та потребу розвитку як базових (A2-B1), так і просунутих (B2-C1) мовленнєвих навичок, монолог-розповідь є найбільш гнучкий для ефективного навчання ПММ.

Погодимося з думкою О. Бігич, Н. Бориско та Г. Борецької [37, 350] про те, що в навчальному процесі ММ виконує перш за все комунікативні функції, що проявляються в усіх його видах, зокрема в монолозі-розповіді, оскільки завдяки їй мовець не лише повідомляє, але й впливає на думки чи рішення слухача, виражає свої емоції тощо (Див. рис. 1.1).

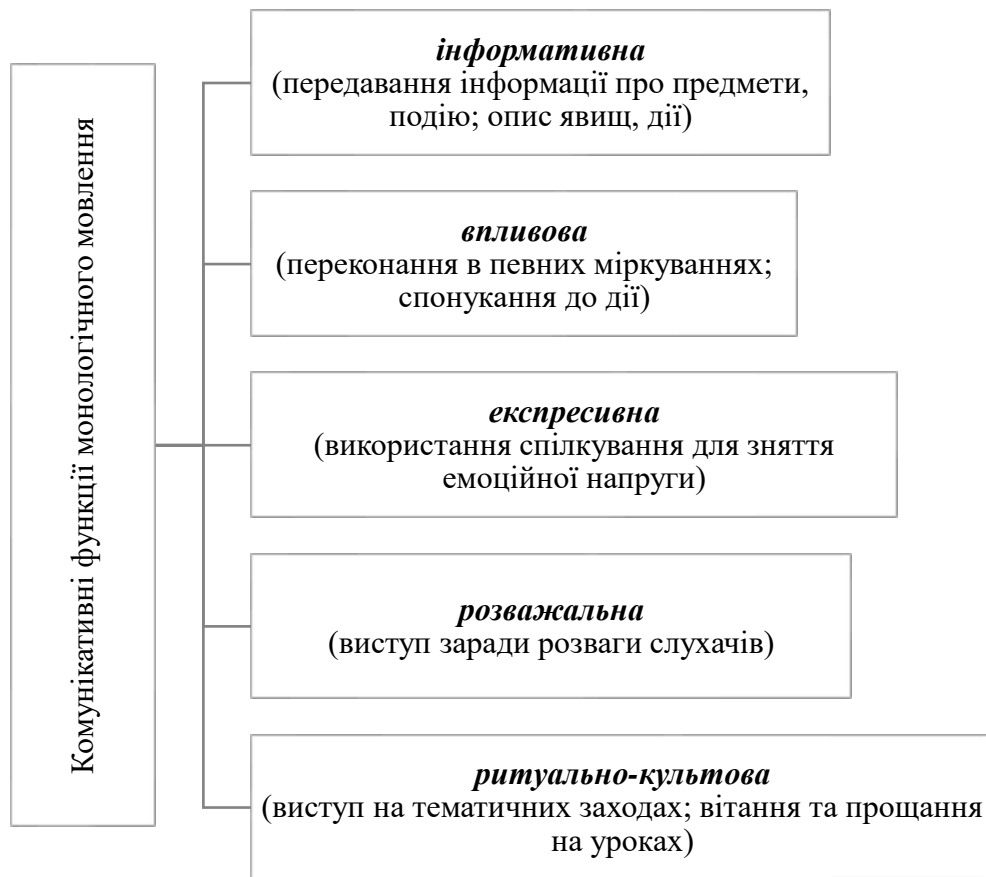

Рисунок 1.1 – Комунікативні функції монологічного мовлення

Зазначимо, що С. Лі, К. Новик, Р. Гулова наголошують на двох основних комунікативних функціях ММ: а) інформативній, суть якої полягає в розповіді про об'єкти та явища навколишньої дійсності, описі подій, дій та умов, а також б) емоційно-оціночній, що передбачає оцінку подій, предметів, явищ, дій

[82, 2966]. На їхню думку, для дев'ятикласників найбільш актуальною є саме інформативна функція, тому що вона здатна впливати на переконання когонебудь в правильності певних переконань, а також спонукає до дії або запобігає дії. Орієнтуючись на виділені комунікативні функції, зазначені науковці визначають, що монолог-розповідь (narration, story) – це передавання інформації про події в хронологічній послідовності, що має таку структуру: початок – основна частина – висновок (conclusion). [82, 2966- 2967].

Сучасний український педагог О. Пасічник вважає, що ключовими функціями ММ є опис предмета, об'єкта, стану, явища; повідомлення про ту чи іншу подію; розповідь; розмірковування [51, 74]. Він виокремлює таку структурні особливості монологу-розповіді: [51, 75]

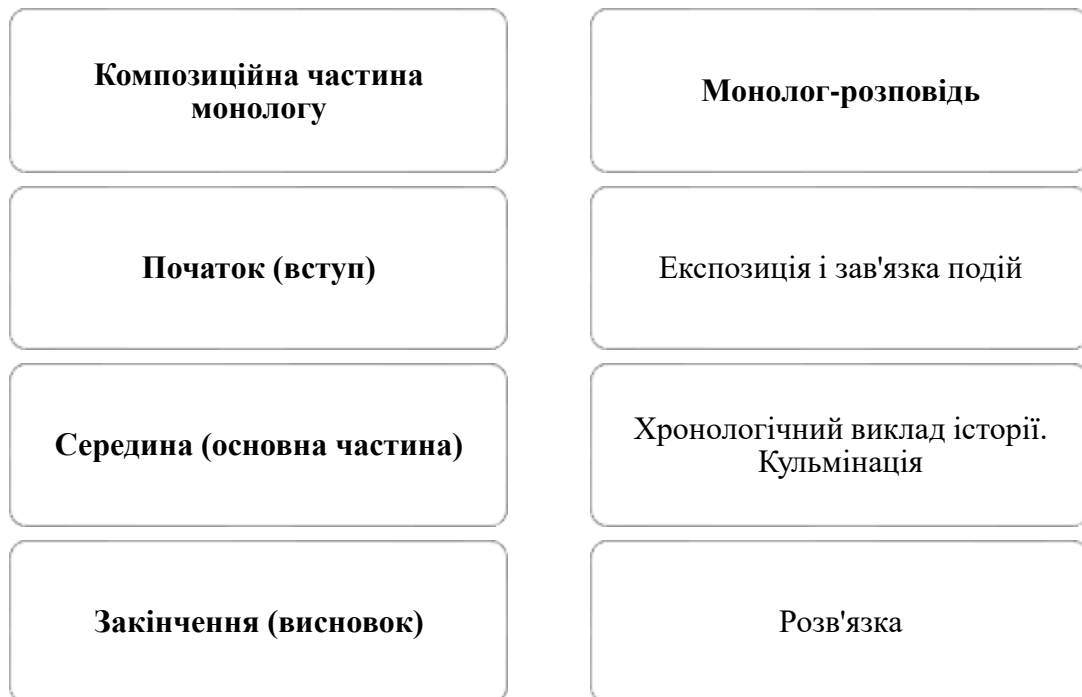

Рисунок 1.2 – Структурні особливості монологу-розповіді за О. Пасічником

Л. Кардаш зауважує, що монолог-розповідь – це «такий тип монологічного висловлювання, зміст якого зосереджений на розвитку подій, дій, пригод або станів» [30, 55]. Реальність подається через її поступовий перебіг і зміни, які відображені в часовій (хронологічній) послідовності. Згідно з цим у такому монолозі більш важливими є часові відносини.

Монолог-розповідь вимагає від здобувачів освіти володіння складним монологічним навиком зв'язного викладу думок, фактів і подій, що проявляється в доречному використанні:

–адвербалій часу та послідовності (*now, then, in the end, before*), причини і наслідку (*therefore, that's how, hence, since, as a result of*);

–мовленнєвих формул, що виражають послідовність думок та ставлення мовця до подій (*to begin with, that reminds me, let's leave it at that; it's true, I am sure, to my mind, I believe, obviously*);

–мовних зворотів відповідно до цілей і умов спілкування, наприклад, вибір відповідного порядку слів у реченнях тощо.

Необхідно зауважити, що навчання ММ – це процес, завдяки якому учні опановують базові навички: описувати, порівнювати, переказувати, пояснювати. Крім того, вони навчаються комбінувати різні форми висловлювання (опис, розповідь, порівняння) у зв'язний текст. Така комплексна навичка допомагає здобувачам освіти чітко та аргументовано висловлювати свої думки.

Вважаємо, що важливу роль у навчанні монологу-розповіді відіграє мовленнєва ситуація. Навчальна мовленнєва ситуація є ефективним засобом розвитку навичок та вмінь ММ. Вона створює для учнів уявні умови, близькі до умов реального спілкування. Це сприяє підвищенню інтересу учнів до вивчення мови, оскільки вони переконуються, що можуть реалізувати свій мовний потенціал в акті спілкування, близькому до природного.

Загалом, зі зростанням рівня навчання має збільшуватися обсяг висловлювань. Для цього учні повинні попередньо вчити характерні словосполучення та збагачувати свою лексику, необхідну для створення розповіді.

Відповідно до методики навчання англійської мови формування монологічних навичок під час навчального процесу реалізується в три етапи [37, 352-356]. Послідовність кожного етапу залежить від рівня мовлення

учня та спрямоване на поступове збільшення обсягу словникового запасу й мовленнєвих конструкцій, які використовуються в процесі спілкування.

Перший етап навчання спрямований на те, щоб навчити учнів правильно об'єднувати мовні одиниці у межах однієї фрази.

На другому етапі основною метою є формування вміння самостійно створювати зв'язні висловлювання, що виходить за рамки одного речення. У цьому процесі доцільно використовувати допоміжні засоби: візуальні матеріали, словесні опори або їхні комбінації.

Головною метою третього етапу є опанування здобувачами освіти майстерності створення цілісних текстів, що включають різні типи висловлювань (опис, розповідь, роздум) і відповідають вимогам чинної навчальної програми. Ключовою особливістю цього етапу є те, що учні уже здатні не лише висловлювати власну думку, а й критично оцінювати події, підкріплюючи свої судження логічними аргументами.

І. Ногачевська та О. Логвіна визначають монолог-розповідь як «різновид монологічного мовлення, який характеризується зв'язним безперервним висловлюванням однієї особи, зверненим до одного або кількох партнерів по спілкуванню» [84, с.207]. Метою такого висловлювання, зазвичай, є потреба певним чином вплинути на інших учнів, розповісти щось нове, цікаве тощо. При цьому основним для побудови такого монологу є когнітивний підхід, що розглядає мову як компонент ширшого пізнавального процесу.

Варто наголосити на тому, що процес пізнання та, відповідно, формування висловлювання, залежить від складної взаємодії елементів: пам'яті; фізіологічних особливостей мовця та його знань про світ; соціального контексту. Такий підхід підкреслює, що ММ є цілісним явищем, яке об'єднує всі види знань і діяльності особистості [84, 210].

Як слушно зазначають І. Ногачевська та О. Логвіна, етапи навчання побудові монологу-розповіді повинні бути співвіднесені з певними етапами діяльності за тематичним циклом – передтекстовим (підготовчим), текстовим та післятекстовим (мовленням) [84, 208-210].

Спираючись на аналіз наукових поглядів, виокремимо три етапи роботи над монологом-розповіддю, які сприятимуть формуванню монологічних умінь у дев'ятикласників.

Рисунок 1.3 – Етапи роботи з монологом-розповіддю

На підготовчому (передтекстовому) етапі вчителю необхідно забезпечити учнів потрібним мовним і змістовним матеріалом для побудови розповіді, зокрема ознайомити з темою розповіді, опрацювати ключову лексику й граматику (часові маркери, дієслівні форми та ін.), проаналізувати зразок розповіді, виконати вправи на складання окремих речень за головними подіями тощо.

На текстовому етапі у здобувачів освіти формуються вміння створювати зв'язну розповідь. Важливо надати учням план розповіді як опору, що допоможе їм логічно впорядковувати події в хронологічній послідовності, добирати необхідну лексику та засоби міжфразового зв'язку. Також слід навчити учнів розширювати висловлювання — висловлювати власну думку щодо запропонованої проблеми (теми) або доповнювати розповідь елементами опису подій, дій, станів тощо. Варто пам'ятати: монолог-розповідь характеризується темою та ідеєю, які визначають його композицію, послідовність та логічне вираження думок, тому учням потрібно дотримуватися логічної і хронологічної гармонії монологу.

Одним із ключових етапів є презентація монологу-розповіді (післятекстовий етап), адже вона передбачає усне представлення розповіді перед аудиторією. На цьому етапі учні мають продемонструвати чітке й виразне мовлення з правильним наголосом та інтонацією, дотримуватися логічної структури висловлювання (вступ – основна частина – завершення), підтримувати зоровий контакт із аудиторією та здійснювати природну невербальну комунікацію (жести, міміка). Також важливими є передавання емоцій і ставлення до подій через інтонацію, темп і добір лексики, дотримання регламенту часу без зайвих відступів, а також урахування реакції слухачів і, за потреби, адаптація власного мовлення.

Ефективна робота здобувачів освіти та педагога на всіх трьох етапах є запорукою успішного формування монологічних навичок учнів. Це підкреслює важливість інтеграції ММ в навчальний процес. У цьому контексті слушно погодитися з тезою Ч. Шаріпової: для максимізації ММ вчителям англійської мови необхідно включити його в навчання іноземної мови завдяки усним презентація (формальним та неформальним), розповідям історій, виступам на тематичних заходах, дебатах, дискусіям, обговоренням, круглим столам [86, 150-151].

Схожу позицію мають Н. Михальчук та Е. Івашкевич, підкреслюючи, що монолог-розповідь є частиною групової розмови, оскільки висловлювання деяких учнів можуть бути деталізованими, а також містити мовні кліше, мовні адвербалії часу, послідовності, причини, наслідку тощо [83, 216]. Виходячи з цього, дослідники характеризують методику організації таких видів групової розмови, як інтерв'ю та розмови за круглим столом, що містять заздалегідь підготовлені учнями монологи-розповіді.

Найпростішим видом групової розмови є вивчення інтерв'ю, яке починає навчання розмови, тісно пов'язаної з монологом-розповіддю. Цей зв'язок простежується у підготовці здобувачів освіти до співбесіди: учитель допомагає відібрати цікаву інформацію, вивчити нові слова, які потрібно представити перед розмовою [83, 218]. Оскільки для учнів 9-х класів важливо

висловлювати власні думки про оточення та обставини, у яких вони перебувають, оптимальною формою такої діяльності є круглий стіл, який створює сприятливий простір для вільного спілкування.

Здобувачі освіти розташовуються в колі, щоб мати зоровий контакт один з одним. Напередодні вчитель складає план обговорення й дає учням конкретні завдання: які матеріали підготувати та де знайти потрібну інформацію. Під час заняття педагог сідає в коло разом із учнями, оголошує тему, визначає коло питань і допомагає кожному учаснику підготуватися до висловлювання. Розмова починається з підготовлених виступів, а згодом переходить у більш вільне спілкування, де заздалегідь підготовлені промови одних учнів стимулюють спонтанне мовлення інших [83, 218-220].

Отже, ПММ, зокрема монолог-розповідь, мотивує до роздумів, вчить мислити логічно і структурувати своє висловлювання таким чином, щоб правильно донести свої думки до слухача, а також дозволяє учням засвоювати мовні правила та розмірковувати над власним використанням мови, що є важливим для опанування нових лінгвістичних структур.

Як бачимо, специфіка розвитку підготовленого англомовного монологічного мовлення дев'ятикласників полягає в поєднанні особистісного, когнітивного та мовленнєвого розвитку здобувачів освіти із застосуванням комунікативно орієнтованих методів навчання, що мотивують до самостійності, змістовної та структурної цілісності висловлювання.

Урахування психолого-педагогічних особливостей підлітків (14–15 років) є важливим чинником ефективного навчання: учні цього віку характеризуються розвитком абстрактного та словесно-логічного мислення, високою здатністю до аналізу мовних явищ, активним розширенням соціальних взаємодій, формуванням особистого лексичного запасу і мовного стилю, а також емоційною нестійкістю та високою сприйнятливістю до зорової та візуальної інформації.

Ефективне навчання передбачає поетапну роботу: на підготовчому етапі учні опановують мовний та змістовний матеріал, на текстовому – формують

уміння створювати зв'язні та логічні висловлювання, а на післятекстовому – демонструють монолог перед аудиторією з урахуванням інтонації, невербальної комунікації та реакції слухачів. Інтеграція монологу-розповіді у групові форми спілкування (інтерв'ю, круглий стіл) стимулює як підготовлене, так і спонтанне мовлення учнів.

1.3 Роль методу «сторітелінг» у розвитку навичок підготовленого монологічного мовлення учнів 9-х класів на уроках англійської мови

Монологічне мовлення (далі – ММ) виступає особливою формою емоційно-інтелектуальної творчості, що реалізується через живе слово та водночас впливає і на розум, і на почуття слухачів. Уміння будувати монолог полягає у гармонійному використанні двох форм мислення – логічної та емоційної. Тому під час створення монологічного висловлювання, спрямованого на результативний вплив на аудиторію, важливо враховувати обидва шляхи впливу: раціональний і чуттєвий.

Згідно з цим перед промовцем повстають два ключові завдання:

- 1) передати слухачам змістовну інформацію;
- 2) вплинути на реципієнтів настільки, щоб вони сприйняли запропоновану позицію та відчули потрібну емоційну атмосферу.

Характерною рисою монологу, зокрема розповіді, є здатність планувати висловлювання (програмування), що сприяє чіткішій послідовності та логіці викладу матеріалу, а також ефективному поданню історії. Особливістю викладання монологу-розповіді для дев'ятикласників є те, що його можна продумати та підготувати, а отже – його легше засвоювати.

На уроках іноземної мови учні 9-х класів повинні навчитися будувати самостійні висловлювання, на основі свого життєвого досвіду, знань, інтересів, переконань, що вимагає використання інноваційних методів розвитку ММ. Одним із найбільш ефективних сучасних методів розвитку НПММ є сторітелінг, основою якого, на відміну від фактичних розповідей, є творча робота з історією. Основними складовими творчої розповіді (історії) є

самостійно створені здобувачами освіти герої, ситуації, події, дії, образи. Завдяки цьому учні зможуть навчитися не лише використовувати мовні знання, але й по-новому їх групувати.

Основоположником методу «сторітелінг» є Девід Армстронг, австралійський філософ і президент компанії «Armstrong Global Holding». У 1992 році у книзі «Managing by Storying Around: A New Method of Leadership» він описав суть цього методу як «простий, але ефективний спосіб донести ідею, передати знання чи мотивувати людей шляхом розповідання власної історії» [73, 78]. Динамічні розповіді, на противагу директивам або правилам, легше асоціюються з власним досвідом, тому краще сприймаються, запам'ятовуються та впливають на оточення. Завдяки цим властивостям сторітелінг поступово знайшов своє застосування не лише в бізнесі, а й в освіті. Підтвердженням цього є науково-педагогічні розвідки таких дослідників, як Р. Блейн [75], Н. Бондаренко [3], О. Бурджуи [4], М. Мазурок [36], М. Науменко [49], Н. Саєнко [59], І. Сатріані [85] та ін.

Уперше сторітелінг у навчанні іноземної мови застосував американський учитель Р. Блейн, який назвав цей метод «Teaching Proficiency through Reading and Storytelling (TPRS)». На думку педагога, учням надзвичайно корисно слухати і розповідати історії іноземною мовою для якісного навчання іншомовного мовлення. Такі розповіді повинні бути стислими та доступними для учнів [75, 130].

М. Мазурок та О. Саприкіна описують сторітелінг як «мистецтво обміну досвідом завдяки розповіді з метою донесення ідей до аудиторії» [36, 162] та наголошують на перевагах використання такого методу під час навчання учнів, серед них – розвиток критичного мислення, мовлення, уяви, пам'яті; тренування комунікативних навичок; здатність прогнозувати, планувати, аналізувати; встановлення дружніх стосунків з іншими однокласниками; подолання мовного бар'єру та страху публічного виступу та ін. [36, 163-164].

О. Бурджуа вважає, що сторітелінг – це «сучасний метод передавання інформації, що реалізується шляхом традиційної завчасно підготовленої або

спонтанної усної розповіді, яка має вплив на емоційно-мотиваційну та когнітивну сфери реципієнтів» [4]. Перевагами методу є уважність, швидше запам'ятовування та сприйняття інформації, а також вміння добирати необхідні слова та синтаксичні конструкції, правильно вимовляти іншомовні слова та інтонувати фрази та ін. [4].

Погодимося з тезою І. Сатріані про те, що сторітелінг має певні переваги, особливо як педагогічний інструмент, адже може заохочувати здобувачів освіти до вивчення англійської мови, мотивувати їх до говоріння, допомагати їм запам'ятовувати вивчені слова, покращувати їхнє володіння словниковим запасом, підвищувати інтерес до читання, покращувати навички аудіювання та письма [85, 114]. У той же час, вітчизняний педагог І. Хворостяний зазначає такі переваги сторітелінгу: краще розуміння ідеї, сприяння пошуку відмінного та спільного, мотивація до активної та спільної роботи, розвиток уяви, креативності, навичок комунікації і слухання, підвищення рівня самостійності та ініціативності [68, 9].

Важливо наголосити на тому, що сторітелінг мотивує здобувачів освіти до навчання, зокрема К. Амерсторфер та К. Мюнстер-Кістнер описали структуру різноманітного залучення учнів до вивчення англійської мови завдяки сторітелінгу [71]:

1. Когнітивна залученість охоплює розумову діяльність, пов'язану із залученням та участю здобувачів освіти в навчальних завданнях: звернення уваги, отримання, обробка та зберігання інформації, а також пошук інформації з пам'яті.

2. Метакогнітивна залученість стосується стратегій, які учні використовують для управління та рефлексії над своїми когнітивними процесами: короткострокове та довгострокове планування, координація навчальних завдань, оцінка прогресу та результатів, а також усунення прогалин у знаннях.

3. Афективна залученість визначає управління емоціями в процесі навчання, наприклад, подолання почуттів нудьги та допитливості, визнання та контроль тривоги, сприяння та підтримка інтересу та демонстрація емпатії.

4. Соціальна залученість передбачає побудову мереж підтримки з однолітками та вчителями, розвиток позитивних стосунків, внесок у групові зусилля та готовність допомогти тим, хто цього потребує.

5. Комунікативна залученість включає як рецептивну діяльність, зокрема уважне слухання та спостереження за мовою тіла, жестами та мімікою, так і продуктивну діяльність, яка передбачає побудову та демонстрацію аргументів, протидію протилежним поглядам і висловлення згоди/незгоди.

До того ж залучення учнів до вивчення іноземної мови передбачає їхні зусилля використовувати її в навчальних цілях, що охоплює загальні мовні навички (читання, аудіювання, письмо та говоріння), лінгвістичні знання й уміння (словниковий запас, правопис, вимову), металінгвістичну обізнаність (тон голосу, контекстуальну доречність), а також психологічні аспекти (тривожність у процесі вивчення мови бажання спілкуватися).

За переконаннями Н. Бондаренко, М. Мазурок, О. Саприкіної, під час навчання сторітелінг виконує такі основні функції:

- 1) спонукальна, або мотиваційна (заохочує здобувачів освіти до прояву ініціатив);
- 2) об'єднувальна (сприяє налагодженню дружніх взаємин у класі);
- 3) комунікативна (забезпечує результативність спілкування на різних рівнях);
- 4) функція впливу (формує в учнів суспільно значущі переконання);
- 5) практична, або утилітарна (допомагає передати слухачам зміст розповіді) [3, 133; 36, 163].

На думку Н. Горбач, у педагогічній практиці функціями сторітелінгу є:

- 1) інформативна (передавання інформації слухачам),
- 2) пізнавальна (пізнання особливостей подій або явищ),

3) асоціативна (поєднання розповіді та вивченого навчального матеріалу в одне ціле за допомогою асоціацій),

4) емотивна (емоційність розповіді, що передає настрій оповідача та викликає зміни емоційного стану слухачів),

5) експресивна (відтворення внутрішнього світу мовця),

6) естетична (відображення краси словникового запасу оповідача),

7) розважальна (емоційна розрядка) [15, 189].

Н. Науменко та С. Паламар окреслюють п'ять ключових функцій сторітелінгу в навчанні ММ:

1) пропагандистська, або мотивуюча (інструмент натхнення, переконання, мотивації);

2) об'єднувальна (інструмент розвитку спільної ідентичності спільноти та колективної культури);

3) комунікативна (інструмент підвищення успішності спілкування);

4) утилітарна (найбільш простий спосіб донесення інформації) [49, 51].

Кожен урок англійської мови має навчальні завдання. Для ефективної їх реалізації у процесі розповідання історії Р. Блейн рекомендує педагогові дотримуватися низки правил [75, 109-111]:

–орієнтуватися на учня з нижчим рівнем підготовки;

–домагатися повного розуміння оповіді, використовуючи доступні учням лексико-граматичні засоби;

–перевіряти рівень розуміння оповіді через запитання, переклад учнями окремих частин рідною мовою;

–використовувати під час оповідання якомога більше цільової лексики;

–створювати невимушену та доброзичливу атмосферу серед учнів;

–інсценізувати історію разом із учнями (бути одним із героїв розповіді).

На думку Д. Веллера, цінність історій на уроці англійської мови полягає в навчанні здобувачів освіти використовувати мову змістовно, що виражається в п'яти «Е» [91].

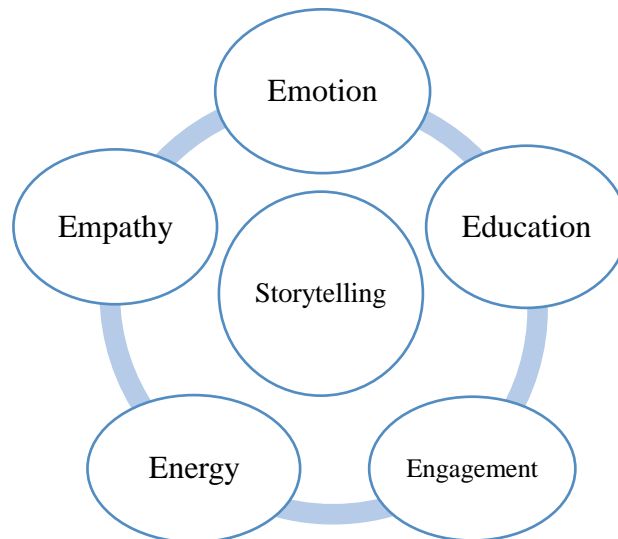

Рисунок 1.4 – П'ять «Е» сторітелінгу

1. Emotion (емоція). Сильні емоції, що виникають під час складання та розповіді історії, є ключовими для запам'ятовування цільової лексики, синтаксичних конструкцій тощо, адже наш мозок легше фіксує та відтворює емоційно насичені переживання, ніж нейтральні.

2. Empathy (емпатія). Завдяки історії можна розвивати емпатію, адже вибираючи теми для розповіді, що відображають різноманітний досвід підлітків, заохочуватимуть до обговорення почуттів. Емпатія стане містком, який з'єднує учнів не лише з історією, але й один з одним.

3. Energy (енергія). Енергійна подача полягає у відповідності емоційності історії та використанні харизми для утримання уваги аудиторії.

4. Engagement (залучення). Учні змінюють роль із пасивних слухачів на активних учасників. Чудова історія спонукає до запитань, передбачень та обговорень, що заохочують до спонтанного використання мови.

5. Education (навчання). Навчальна складова забезпечує педагогічну корисність розповіді. Щоб історії були ефективним інструментом для вивчення мови, вони повинні бути адаптовані до потрібного рівня складності, містити приклади цільової лексики, відповідати цінностям учням тощо [91].

Зауважимо, використовуючи сторітелінг, учитель також має враховувати й вікові особливості учнів. Так, дев'ятикласникам важливо мати можливість ділитися власними думками щодо теми уроку, переглянутих

фільмів, відвіданих виставок чи прочитаних книжок, тому їм можна запропонувати скласти власну історію і розказати її таким чином, щоб вона зацікавила якомога більше присутніх. Здобувачів освіти необхідно навчити самостійно створювати історії, але з обов'язковим дотриманням завдань і рекомендацій вчителя (складання розповіді на запропоновану тему, за поданим початком; за опорними словами; за планом; за власним сюжетом).

Важливо зауважити, що сторітелінг у процесі вивчення англійської мови має дві ключові складові – вибір історії та її презентація. У виборі історії вчителю треба зважати на тему, ціннісний зміст, наявність героя, обсяг нової та відомої для учнів лексики тощо. Натомість етап презентації історії передбачає безпосереднє ознайомлення з текстом (слухання або розповідь) та виконання спеціально підготовлених вправ, які допомагають краще зрозуміти матеріал. Такі завдання виконують як до, так і після роботи з історією, і вони є невід'ємною частиною заняття [59, 212-213].

Натомість Н. Саєнко і Г. Созикіна наголошують на потенціалі сторітелінгу в розвитку навичок володіння англійською мовою, який реалізується у ході таких етапів роботи:

1) підготовчий (добір історії, планування заняття чи його фрагменту, підготовка необхідних матеріалів (презентаційних або роздаткових));

2) основний (слухання чи читання історії, а також виконання передтекстових і післятекстових вправ (ознайомлення з новою лексикою, завдання на розуміння змісту));

3) рефлексивний (обговорення проблем, порушених у власних історіях учнів) [60, 120-122].

Сучасні дослідники (Н. Бондаренко, О. Бурдужа, М. Науменко, І. Побідаш) визначають п'ять обов'язкових елементів ефективною розповіді з погляду сторітелінгу: сюжет; герой; емоції; деталі; висновки. Вони виокремлюють основні складові історії: експозиція, зав'язка, розвиток подій, кульмінація, розв'язка, висновки [3, 134; 4, 49, 49-50; 55, 146-147]. До того ж

розповідь має бути чітко зосереджена на одній темі чи проблемі, доступна, лаконічна, актуальна, емоційна, динамічна.

С. Паламар, М. Науменко наголошують, що головними аспектами використання сторітелінгу як методу для розвитку ММ є якісний мовний та візуальний контент, що складається з граматично правильного, емоційного та зв'язного тексту, яскравого героя, інфографіки, елементів драматургії та логічного висновку [49, 50].

Н. Бондаренко зазначає, що сторітелінг є вдалим, якщо відповідає таким критеріям: чітко й послідовно розкриває окреслену тему; має розгалужений та динамічний сюжет; містить, окрім вигаданих фактів, достовірні, а також яскраві словесні картини та розгорнуті характеристики персонажів або подій; відповідає віковим та мовним особливостям слухачів; здійснює емоційний вплив на аудиторію [3, 131].

Згідно з цим, успішний сторітелінг – це мистецтво, яке спирається на обов'язкові складові:

- 1) захопливий і динамічний сюжет, що може базуватися на реальних або вигаданих подіях;
- 2) яскравий герой, який не обов'язково має бути людиною (це може бути тварина, предмет або навіть природне явище);
- 3) емоційний, деталізований і метафоричний виклад інформації, що змусить слухачів зануритися в розповідь;
- 4) озвучення висновків [55, 145].

Рисунок 1.5 – Елементи успішного сторітелінгу

Крім того, розповідь має визначені композиційні частини, зокрема мовець знайомить слухачів із героєм, описує його оточення та обставини, у яких він перебуває (експозиція); розповідає у логічній послідовності події, які відбуваються в житті героя (зав'язка, розвиток подій); додає переломний момент в історії (кульмінація); характеризує те, як змінився герой і які висновки він зробив (розв'язка, висновки) [4].

Однак послідовність розташування композиційних частин розповіді не є фіксованою. Наприклад, Н. Горбач пропонує три техніки побудови сторітелінгу: класична, «мономіф» та «реверс».

Класичний сторітелінг є одним із поширених та зрозумілих технік побудови розповідей, адже передбачає логічну композицію історії: зав'язку (дидактичне завдання, що потребує вирішення) – кульмінацію (показ способу розв'язання проблеми) – розв'язка (завершення навчальної історії).

Техніка «мономіфу» є композиційно схожою до класичного сторітелінгу, однак передбачає висновок замість розв'язки, у якому герой забуває про цілі, проте завдяки збігу сприятливих обставин він досягає поставленої мети.

«Реверс» – це техніка ретроспективної побудови розповіді, коли історія починається з кінця, тобто з розв'язки. Здебільшого такий сторітелінг починається з успіху головного героя. Проте слова «Так було не завжди...» повертають розповідь у минуле. Після цього мовець розповідає про свій шлях до успіху [15, 188-189].

Рекомендовано дотримуватися такого алгоритму створення історії:

1. Занурення в тему. Спочатку учням необхідно глибоко зрозуміти тему, про яку потрібно розповісти.
2. Розробка сюжету. Здобувачі освіти повинні створити динамічний і детальний сюжет, де події розвиваються логічно та послідовно.
3. Створення героя. Учні мають обрати реального або вигаданого персонажа, дати йому ім'я, лаконічно описати зовнішність, а також наділити його виразним характером.

4. Додавання інтриги та метафор. Здобувачам освіти необхідно продумати несподівану інтригу, щоб привернути та утримати увагу аудиторії. Крім того, вони мають переглянути готовий текст і збагатити його образними виразами, повторами, необхідною лексикою та метафорами. Це буде ключем до успішної розповіді [35, 147-149].

Крім того, проаналізувавши напрацювання вітчизняних педагогів (Н. Бондаренко [3], Г. Гич [11], С. Микитюк [38], І. Хворостяного [68] та ін.), виокремлено основні правила, які допоможуть перетворити розповідь в історію:

1. Наявність схеми або плану розповіді. До прикладу, занотувати ключові події історії у вигляді сюжетної лінії.

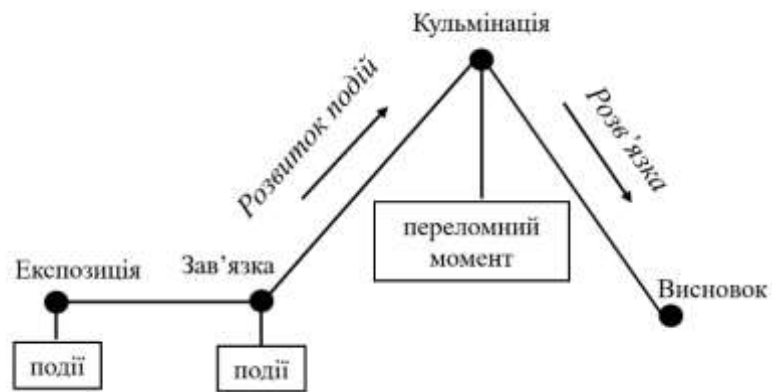

Рисунок 1.6 – Схема сюжетної лінії історії

2. Уявлення фабули як послідовності зображень. Наприклад, використовувати схематичні малюнки, які допоможуть не лише запам'ятати основні моменти історії, а й уявити її.

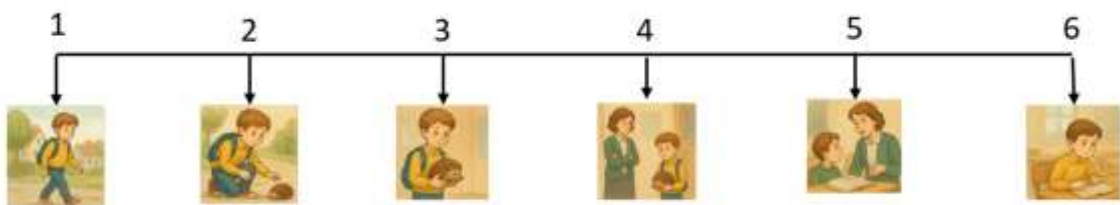

Рисунок 1.7 – Схематичне уявлення розповіді

3. Перша репетиція виступу. Спочатку розказати історію собі або другу, потім позначити сильні та слабкі сторони розповіді та покращити історію

(забрати зайву інформацію, додати до тексту гумористичних моментів, ідіом, фразеологізмів, а до виступу – жестів, міміки тощо).

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. _____	1. _____
2. _____	2. _____
3. _____	3. _____
Виправлення	
1. _____	
2. _____	
3. _____	

Рисунок 1.8 – Аналіз власної історії

4. Кількаразовий переказ готової розповіді, допоки вона не стане змістовною, логічною, динамічною, виразною історією.

Таким чином, сторітелінг, що ґрунтується на використанні творчої уяви та емоційного впливу, в науково-педагогічній літературі розглядається як інноваційний і високоефективний метод НПММ. Ефективність сторітелінгу визначається дотриманням композиційних особливостей творчої розповіді, алгоритму створення історії, а також врахуванням етапів роботи з монологом-розповіддю та вікових особливостей учнів. За умови доречного застосування цього методу на уроках англійської мови в здобувачів освіти не лише можна покращити комунікативні уміння, а й розвинути критичне мислення, пам'ять, творчу уяву, подолати мовний бар'єр тощо.

2 ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ВПРАВ НА ОСНОВІ МЕТОДУ «СТОРИТЕЛІНГ» ДЛЯ РОЗВИТКУ НАВИЧОК ПІДГОТОВЛЕНОГО МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ 9-Х КЛАСІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

2.1 Характеристика та аналіз підручників з англійської мови для учнів 9-х класів у контексті розвитку навичок підготовленого монологічного мовлення

Протягом багатьох років у вивченні іноземної мови акцент робився на збагаченні лексики та засвоєнні граматичних одиниць. Сучасна ж методика приділяє значну увагу формуванню комунікативної компетентності (КК). Адже здобувачам освіти не достатньо просто мати великий словниковий запас та знання граматичних структур, але й потрібно вміти їх вільно використовувати у своєму мовленні. Передусім підготовлене монологічне мовлення (ПММ) є важливим, оскільки воно допомагає впевнено й послідовно висловлювати свої думки та підготовлює здобувачів освіти до майбутніх можливих реальних комунікативних ситуацій.

З огляду на те, що комунікативні навички є пріоритетом у вивченні іноземної мови, потрібно здійснити ґрунтовний аналіз змісту навчальних підручників з англійської мови для учнів 9-х класів для того, аби встановити, чи забезпечують ці засоби навчання достатній обсяг і варіативність завдань для комплексного розвитку комунікативних навичок учнів.

Отже, необхідно безпосередньо звернути увагу на наявність та якість вправ, які спрямовані саме на формування навичок підготовленого монологічного мовлення (НПММ), оскільки, на нашу думку, такі навички є ключовими для здобувачів освіти. Завдяки цим навичкам вони зуміють зв'язно, логічно й аргументовано висловлювати свої думки та успішно виступати перед аудиторією, що є необхідною умовою у реальному житті (навчання, кар'єра, особистий розвиток тощо).

Оскільки дослідження було здійснено на базі Комунального закладу загальної середньої освіти «Ліцей №3 імені Артема Мазура Хмельницької міської ради» серед здобувачів освіти 9-х класів, то вважаємо за доцільне проаналізувати шкільні підручники, за якими навчаються дев'ятикласники зазначеного закладу, а саме:

–«Англійська мова (9-й клас)» авторства Оксани Карпюк (2022 р.) [31];

–«Англійська мова (9-й клас)» авторства Лариси Калініної та Інни Самолюкевич (2022 р.) [29];

–«Wider World 4» авторів Suzanne Gaynor, Kathryn Alevizos, Carolyn Barraclough, який був обраний для порівняльного аналізу як навчальне видання, за яким безпосередньо здійснювався навчальний процес у 9-му класі [79].

Зазначимо, що ці підручники відповідають чинній освітній програмі базової середньої освіти науково-педагогічного проєкту «Інтелект України» циклу базового предметного навчання базової середньої освіти (7-9 класи).

У таблиці 2.1 представлено розподіл навчального навантаження для учнів 9-го класу.

Таблиця 2.1 – Характеристика шкільних підручників

Підручник	Академічні години
«Англійська мова (9-й клас)» О. Карпюк	2 год/тиждень
«Англійська мова (9-й клас)» Л. Калініна та І. Самолюкевич	5 год/тиждень
«Wider World 4» (автори S. Gaynor, K. Alevizos, C. Barraclough)	5 год/тиждень

Підручник «Англійська мова (9-й клас)» авторства О. Карпюк складається з чотирьох основних розділів (Unit 1. Who are you?; Unit 2. What's your choice?; Unit 3. What's your knowledge?; Unit 4. Why not take a closer look?), які також діляться на декілька підтем (Vital Statistics; Magic Box; Nature and

the Environment; The UK Today etc). Навчальний матеріал структуровано для комплексного розвитку чотирьох основних видів мовленнєвої діяльності, а саме: говоріння, аудіювання, читання та письмо. Головною метою при цьому є ефективне формування КК учнів, необхідних для практичного застосування у реальному житті. Робота з підручником передбачає глибоке опрацювання матеріалу, завдання та вправи спонукають учнів безпосередньо до самостійного виконання, що включає в себе аналіз інформації, формування думки та аргументації власної позиції.

Підручник «Англійська мова (9-й клас)» авторства Л. Калініної та І. Самолюкевич містить сім основних розділів (Unit 1. Getting to know yourself; Unit 2. Nature around us; Unit 3. Preparing for the future; Unit 4. Science and technology; Unit 5. Youth culture; Unit 6. Your media literacy; Unit 7. Your English-speaking world), кожен з яких також поділений на декілька підрозділів (Discover Yourself; The Natural World; A Good Starting Point; Science vs Technology; At Your Leisure etc). Аналогічно попередньому підручнику, тут також представлені вправи на всі мовленнєві навички (Reading, Speaking, Listening, Writing). У кожному підрозділі міститься по три типи завдань, а саме:

1) перший тип завдання спрямований на розвиток навичок монологічного мовлення, що обов'язково містить опори у вигляді лексичних підказок, напрямних запитань та фраз (guiding questions, lines, phrases, etc), які допомагають здобувачам освіти сформулювати логічно структуроване та зв'язне висловлювання.

2) другий тип завдання безпосередньо націлений на розвиток діалогічних навичок та організований шляхом спілкування в парах або малих групах.

3) третій тип завдання – це обговорення, яке часто відбувається у формі дискусії, де кожного здобувача освіти заохочено до вільного, відкритого висловлення та аргументації індивідуальної позиції.

Додатковою підтримкою розвитку ММ є наявність наочних зразків теоретичного матеріалу, проєктних завдань тощо, що допомагають учням швидше зорієнтуватися та краще підготуватися до публічного виступу. Проте варто додати, що окремі підтеми підручника є складними для засвоєння та передбачають наявність значної бази знань, що може становити бар'єр для здобувачів освіти із обмеженим словниковим запасом.

Навчальний курс «Wider World 4» (авторів S. Gaynor, K. Alevizos, C. Barraclough) є виданням міжнародного зразка, яке адаптоване для українських шкіл та розроблене спільно з видавництвом Pearson у партнерстві з медіакорпорацією BBC. Він складається з дев'яти розділів (Unit 1. Out of your comfort zone; Unit 2. What a waste!; Unit 3. Style challenge!; Unit 4. Team work; Unit 5. Light years away; Unit 6. Take a deep breath; Unit 7. A clear message; Unit 8. Creative energy; Unit 9. Let's get together). Курс охоплює всі мовленнєві аспекти (слухання, читання, говоріння та письмо) та спрямований на розвиток комунікативних умінь у міжкультурному середовищі. А також, що не менш важливо, передбачено ґрунтовну підготовку до складання міжнародних іспитів, наприклад, PTE General та Cambridge English.

Основний акцент зроблено на розвитку навичок говоріння, зокрема на вмінні обговорення та аргументації. Такі завдання, зазвичай, вимагають від учнів уміння висловлювати, захищати й аргументувати свою позицію та вести дискусію під час обговорення актуальних світових тем. Навчальний матеріал також містить додаткові уроки, розроблені на принципі міжпредметних зв'язків (CLIL-підхід), тобто, поєднання вивчення англійської мови з іншими навчальними предметами, наприклад: географією, всесвітньої історією, мистецтвом, що сприяє полікультурному розвитку.

Під час аналізу було підраховано загальну кількість вправ у підручнику, з них виділено кількість завдань на ПММ та додаткові вправи на формування мовленнєвої компетенції. Отримані результати подано у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Характеристика шкільних підручників

Автор підручника	Загальна кількість вправ у підручнику	Завдання на підготовлене монологічне мовлення	Додаткові вправи на формування мовленнєвої компетентності	Інші вправи
О. Карпюк	306	51	72	183
Л. Калініна та І. Самолюкевич	504	139	47	318
«Wider World 4» (авторів S. Gaynor, K. Alevizos, C. Barraclough,)	794	145	179	470

Відповідно до відсоткового співвідношення вправ у кожному підручнику (Див. Рис.2.9, Рис.2.10, Рис.2.11), з'ясовано, що підручник автора О. Карпюк містить найменше завдань на розвиток ПММ (16%), а підручник авторів Л. Калініна та І. Самолюкевич – найбільше (28%).

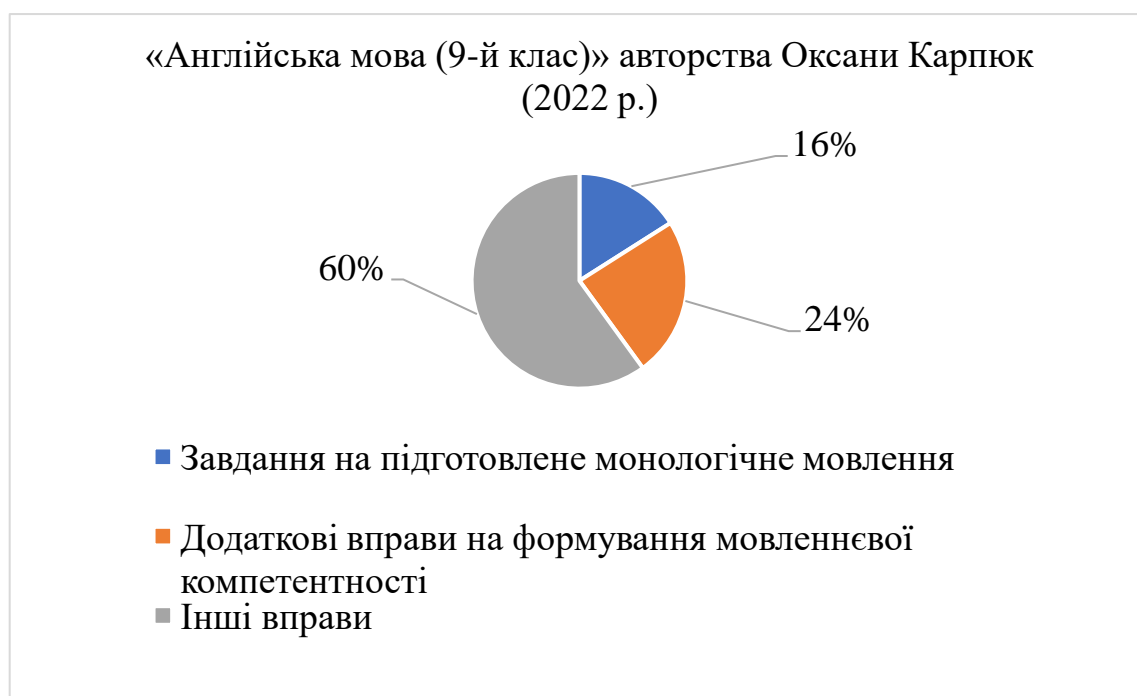

Рисунок 2.9 – Відсоткове співвідношення вправ у підручнику «Англійська мова (9-й клас)» авторства Оксани Карпюк (2022 р.)

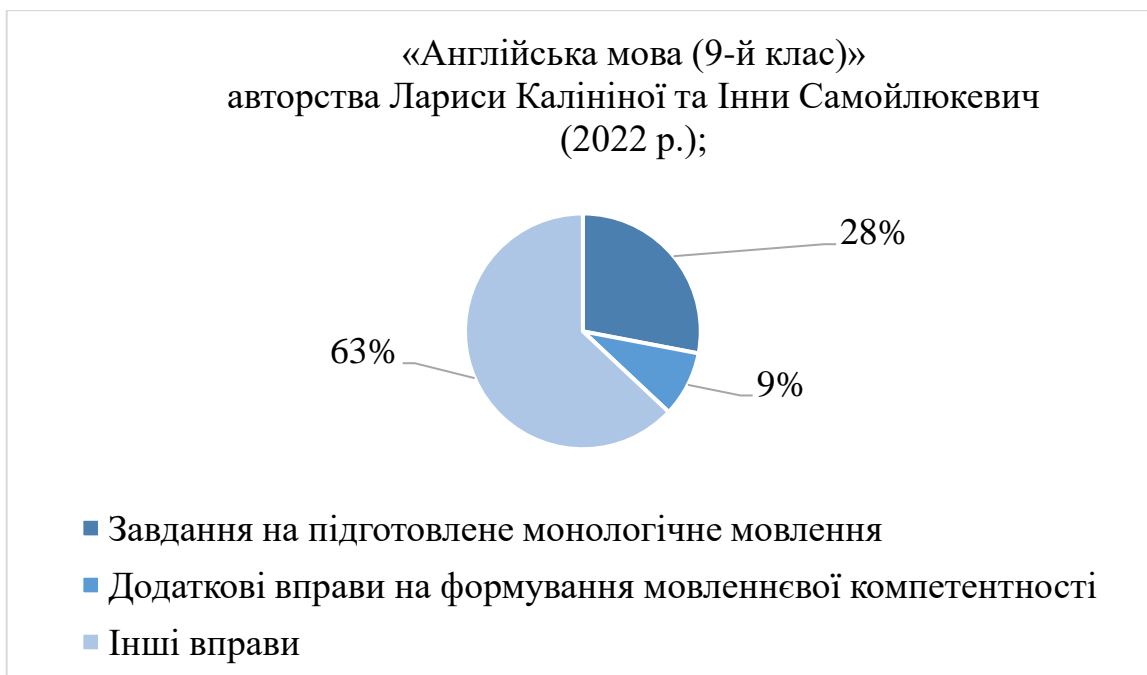

Рисунок 2.10 – Відсоткове співвідношення вправ у підручнику «Англійська мова (9-й клас)» авторства Лариси Калініної та Інни Самойлюкевич (2022 р.)

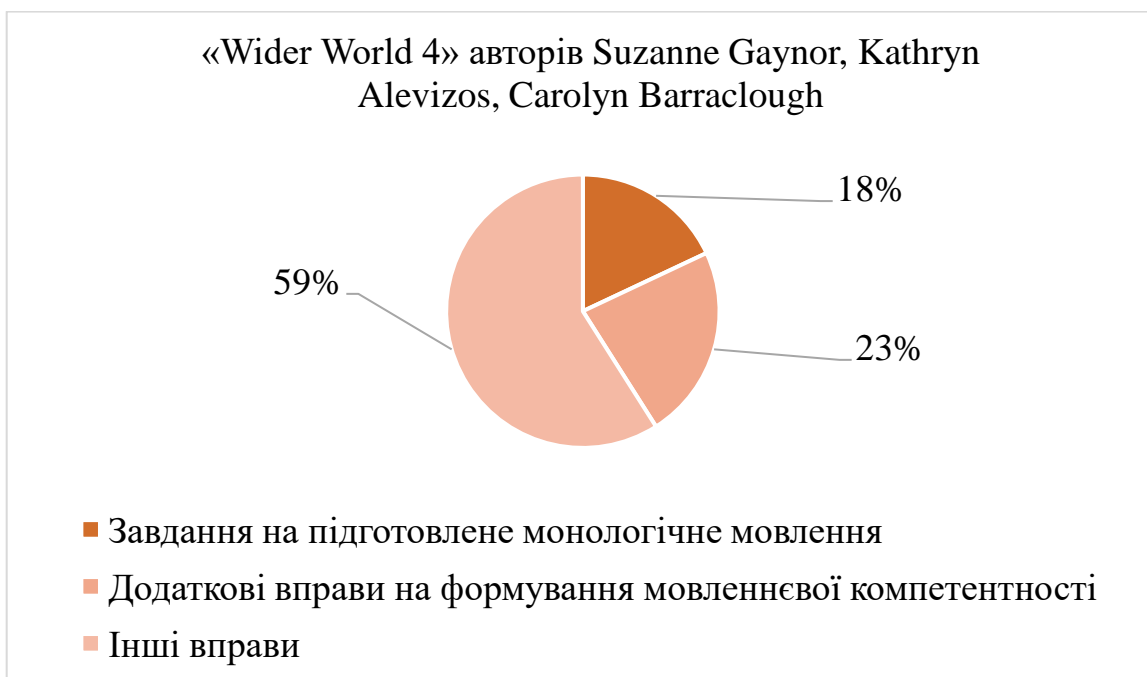

Рисунок 2.11 – Відсоткове співвідношення вправ у підручнику «Wider World 4» авторів Suzanne Gaynor, Kathryn Alevizos, Carolyn Barraclough

Отже, аналіз шкільних підручників для учнів 9-х класів показав, що кількість завдань є недостатньою для розвитку НПММ.

2.2 Система вправ на основі сторітелінгу для розвитку навичок підготовленого монологічного мовлення дев'ятикласників

Основним засобом розвитку ПММ обрано метод «сторітелінг», який не лише сприяє навчанні здобувачів освіти послідовно та цілісно висловлювати свої думки у формі монологу, а й під час створення та презентації власних історій дозволяє своєчасно виявляти мовні «прогалини» або недоліки. Робота над ними стимулює учнів до самоаналізу, прояву креативності та творчого підходу до розв'язання проблем. Особливо це стосується дев'ятикласників, які мають базові теоретичні знання англійської мови, але потребують мовної практики у різноманітних комунікативних ситуаціях.

За спостереженнями педагогів (О. Нагорної [40]; Н. Горбач, О. Папежук [16]; М. Мазурок, О. Саприкіної [36]; І. Хворостяного [68]), перевагою сторітелінгу є те, що на його основі можна створювати системи вправ для розвитку монологічного мовлення. Тут варто уточнити, що термін «вправа» в методиці навчання англійської мови трактується як «організоване в умовах навчання багаторазове виконання окремих дій чи видів діяльності для кращого оволодіння ними або їх покращення» [42, 64].

Сучасний науково-педагогічний підхід до типології вправ передбачає класифікації за різними критеріями: місце виконання (аудиторні/неаудиторні); спосіб організації (парні, групові та індивідуальні); форма виконання (письмова, усна); ступінь комунікативності (некомунікативні, умовно-комунікативні, комунікативні); стадія формування навичок (рецептивні, репродуктивні та продуктивні) [37, 357-358; 42, 68-70] тощо.

Для ґрунтовного аналізу розглянемо основні групи та типи вправ для розвитку монологічного мовлення (ММ), що представлені в дослідженні С. Ніколаєвої [42, 177-187].

Таблиця 2.3 – Класифікація вправ для розвитку ММ

Група вправ	Типи вправ	Визначення вправи	Виконання вправи
I (об'єднання фрази в понадфразову єдність)	Умовно-комунікативно продуктивні	Вправи спрямовані на приєднання (фраза учня доповнює фразу педагога, диктора чи іншого учня), а також до таких вправ входять завдання на об'єднування (комбінування) однорідних та неоднорідних мовленнєвих одиниць.	Організовані в таких режимах виконання: «вчитель-учень або учень-учень 1,2,3...», «аудіозапис-учень», «учень-клас»
II (створення власного монологічного висловлювання понадфразового рівня)	Комунікативні продуктивні вправи першого рівня	Вправи призначені для навичок створення розширеного висловлювання, що перевищує одну фразу (мікромонолог). У процесі дозволено використовувати допоміжні матеріали (опори).	Можливі формати роботи: «учень-учень», «учень-група», «учень-клас»
III (створення власного монологічного висловлювання текстового рівня)	Комунікативні продуктивні вправи другого рівня	Вправи орієнтовані на навчання учнів самостійно створювати цілісні тексти різних-функціональних стилів та типів (до прикладу опис, міркування, розповідь) у межах обсягу, визначеного навчальною програмою.	Режим роботи: «вчитель-учень»

Як бачимо, перевага надається умовно-комунікативним та комунікативно-продуктивним вправам, що виконуються індивідуально, парно або в групах.

Зазначимо, що здебільшого системи вправ на основі сторітелінгу розроблені відповідно до трьох етапів формування ММ (об'єднання слів у фрази, складання речень із фраз, створення тексту зі збудованих речень) [42, 173-175] та виокремлених С. Ніколаєвою груп вправ [42, 177-187].

Так, Н. Горбач, О. Папежук, орієнтуючись на етапи уроку, елементи сторітелінгу (сюжетність, персонаж, динамічність розповіді, аналіз історії та ін.) та на запропоновану С. Ніколаєвою класифікацію груп вправ [16, 240], розробили власну систему вправ для самостійного створення монологу. Розглянемо детальніше запропоновані вправи.

Для кращого залучення учнів до вивчення нової теми варто виконати вправу, яка передбачає створення коротких речень за асоціативними картинками, що потім спільно з класом можна об'єднати у зв'язний текст.

Рисунок 2.12 – Візуалізація до вправи

Приклад: In the deep forest, a girl found an old map hidden under the roots of a tree. She carefully examined the strange symbols and decided to unravel their mystery. In her library, she studied the books to understand the path marked on the map. When the sun set, the girl set off on a journey under the starry sky. She followed a mountain path that led higher and higher. Finally, at the foot of the cliff, she found the dark entrance to an ancient cave the location marked on the map.

Однією з ефективних вправ на повторення вивченого матеріалу є складання розповідей про цікавий випадок із життя. Учні є героями власної історії («Мій понеділок», «Як я дізнався про метро?», «Чому всі люблять грати в «Minecraft», а я ні?») та протягом 5-6 хвилин діляться з однокласниками своїми враженнями від події, що їх зацікавила, використовуючи вивчені слова, граматичні конструкції тощо. Складання таких історій за обраними словами є цінною інтерактивною практикою, що значно поживляє процес вивчення іноземної мови. Словникова робота є важливим елементом вивчення іноземної мови, оскільки завдяки їй учні формують НЗММ, логічного мислення, закріплюють вміння контекстуально використовувати вивчений лексичний матеріал.

До прикладу, виконання вправи на основі сторітелінгу та словникової роботи може передбачати таку послідовність. Спочатку вчитель записує на дошці 5-6 слів, які належать до тематичної лексики заняття, детально роз'яснюючи їхнє значення та правила вимови. Після цього кожен учень записує у зошит по 2 словосполучення з обраними словами, а потім обмінюється зошитом з однокласником. Завдання кожного учня полягає в тому, щоб збудувати та записати речення із запропонованих словосполучень. Завдяки такій діяльності активізується уява, розвивається творче мислення, зростає активний словниковий запас і водночас суттєво підсилює мотивацію до мовного навчання.

Створення розповіді за метафоричними картками є ефективним прийомом для закріплення лексико-граматичного матеріалу. Метафоричні картки – це тематично об'єднаний набір зображень (тварин, людей, ситуацій, пейзажів, абстракцій тощо), побудованих на метафоричних асоціаціях. Вони сприяють розвитку творчості, критичного мислення й уміння працювати в команді. У навчанні англійської мови такі картки допомагають активізувати словниковий запас і підтримують розвиток монологічного мовлення шляхом опису зображень, дій, емоцій і ситуацій, створюючи водночас мотиваційне та творче навчальне середовище.

Розглянемо вправу на основі сторітелінгу з використанням метафоричних карток. Завдання учнів – вибрати одну з метафоричних карток та описати зображений на ній малюнок, відповівши на поставлені запитання вчителя, наприклад:

1. Хто є головним персонажем?
2. Яку має зовнішність?
3. Що робить персонаж і що може відчувати в цей момент?
4. Яку мрію має герой? Навіщо вона йому/їй?
5. Які проблеми можуть трапитися з героєм на шляху до здійснення мрії?
6. Як герой долає труднощі? Хто йому/їй допомагає?
7. Чи досягає мети герой? Чому?
8. Яким афоризмом можна підсумувати історію?

На уроках англійської мови важливо навчити учнів долати страх перед публікою. З цією метою доречно застосовувати вправи, що створюють безпечну та невимушену атмосферу. Однією з таких є вправа-гра «Заплющ очі», спрямована на створення комфортного середовища для складання та презентацій розповідей. Протягом однієї хвилини учні із заплющеними очима малюють нерозривні лінії, після чого з розплющеними очима обводять кольоровими олівцями 5-6 елементів малюнка, що найбільш схожі на особу або предмет. Потім учні записують назву зображених об'єктів та складають із цими словами коротку історію. Презентувати записану розповідь учні можуть як із заплющеними, так і розплющеними очима, однак слухачі сприймають історію лише на слух.

Водночас у методиці навчання англійської мови існують й інші системи вправ. Наприклад, І. Ногачевська та О. Логвіна пропонують систему вправ, яка розроблена відповідно до етапів роботи з монологом-розповіддю [84, 206].

Таблиця 2.4 – Система вправ для розвитку ММ відповідно до етапів роботи з монологом-розповіддю

Етапи роботи з монологом-розповіддю	Типи вправ	Види вправ
Передтекстовий	Рецептивно-репродуктивні некомунікативні; репродуктивні умовно-комунікативні	Вправи на з'єднання слів/фраз з їхніми визначеннями; закінчення речень; заповнення пропусків у реченні одним правильним словом; вибір одного правильного граматичного варіанту
Текстовий	Рецептивно-продуктивні та продуктивні; рецептивно-репродуктивні умовно-комунікативні	Вправи на складання речень із переплутаних слів; опис зображення, використовуючи специфічні граматичні конструкції, наприклад, «There is/There are»; складання власної історії або продовження заданої.
Післятекстовий	Продуктивні комунікативні	Вправи, спрямовані на розвиток умінь вільно та творчо висловлювати думки в ситуаціях спілкування.

Натомість О. Нагорна на основі етапів навчання побудови монологу-розповіді та елементів сторітелінгу (наявність яскравого героя, послідовність подій, метафоричність сюжету, презентація історії) пропонує таку систему вправ:

На передтекстовому етапі, метою якого є підготовка до складання історії, доречно виконати лексико-граматичні вправи та вправи на відновлення логіки сюжету. Так, учитель спочатку пропонує з'ясувати лексичне значення незрозумілих слів із контексту. Здобувачі освіти, слухаючи розповідь учителя, записують невідомі для них слова. Завдання мовця повторити речення із виписаними словами. Учні тлумачать слова за контекстом. Після цього вони звіряють власні здогадки зі словником або поясненням учителя. Потім педагог пропонує відновити логіку сюжету. Учням пропонується уривок історії, де речення розташовано хаотично. Їм потрібно розташувати речення в правильному порядку.

На текстовому етапі, що передбачає самостійне складання розповіді (з опорами або без них), а також увиразнення історій. Так, завданням учнів є скласти розповідь на довільну тему, використовуючи слова-підказки (first, then, after that, suddenly, finally, because, so, however, in the end) та Story Plan:

1. Introduction: Who? Where? When?
2. Beginning: What happens first?
3. Main Events: What do the characters do?
4. Climax: The most exciting or important moment.
5. Ending: How does the story finish?
6. Reflection: What lesson did you learn?

На післятекстовому етапі, який складається із презентації та оцінювання розповіді, учитель пропонує виконати спостереження за другом. Учні слухають історію однокласника і оцінюють її за критеріями: лаконічність, зрозумілість, грамотність, дотримання структури (експозиція, зав'язка, розвиток подій, кульмінація, розв'язка, висновки) тощо. Після

прослуховування однокласники дають мовцю короткий зворотний зв'язок: що було найкраще, що можна покращити [40, 89-90].

М. Мазурок та О. Саприкіна визначають, що найбільш доречними вправами на основі сторітелінгу на передтекстовому етапі є заповнення пропусків у розповіді словами, що найкраще підходять за змістом, розшифрування таємного повідомлення від персонажа; на текстовому – розказування історії за картинками, самостійне складання кінцівки історії, складання історії зі слів, що починаються однаковими літерами та ін., на післятекстовому – обговорення порушених в учнівських текстах проблем; самооцінювання учнів тощо [36, 163].

До того ж, на думку Н. Бондаренко, на уроках англійської мови варто використовувати різноманітні прийоми навчання творчої розповіді [3, 135]. (Див. рис. 2.13).

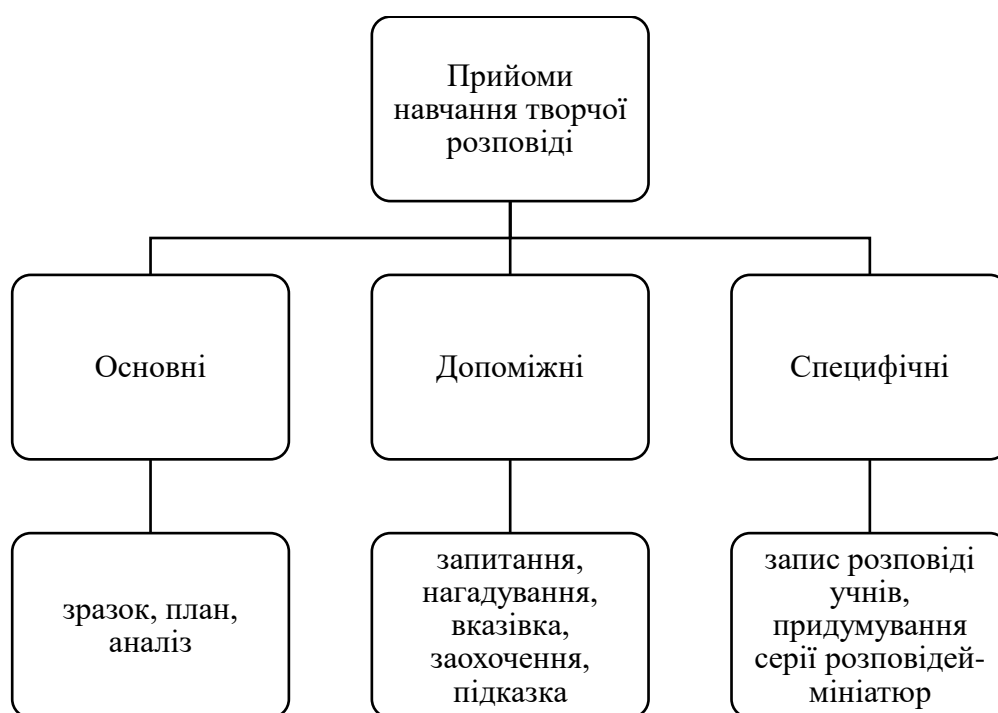

Рисунок 2.13 – Прийоми навчання творчої розповіді

Необхідно зазначити, сторітелінг передбачає обов'язкове донесення історії до слухачів. Н. Бондаренко зауважує, що презентація історії перед слухачами належить до риторичної сфери, тому містить: апелювання; формулювання висновків; переконливість, щирість, відвертість, впевненість,

емоційність мовця; різноманітність інтонацій; ненадмірне використання міміки, руху по аудиторії тощо. Для утримування уваги слухачів допоможе їхнє залучення в процес розповідання історії, неочікуваний чи кумедний поворот фабули, зміна тембру, швидкості, гучності голосу тощо [3, 134].

Схожу думку висловлює І. Хворостяний, який переконаний у тому, що якість презентації розповіді безпосередньо залежить від правильності мовлення, швидкості, висоти й тембру голосу, міміки промовця та його вмінь щодо інтонування тексту, встановлення зорового контакту з публікою тощо. Тому важливо, щоб учні вміли говорити лаконічно, грамотно, впевнено, натхненно, переконливо, емоційно; використовувати невербальні засоби спілкування (жести, міміка); дотримуватися часових меж; зберігати зацікавленість слухачів до розповіді.

Розвивати такі вміння можна завдяки виконанню ситуативних вправ. Наприклад, вправа «Маркетологи», мета якої полягає в покращенні ораторських вмінь. Учні беруть участь в обговоренні предметів, що можуть стати хітом продажів. На столі перед класом стоїть загадкова скринька, у якій є різні предмети (м'яч, навушники, словник, маркер та ін.). Кожен учасник по черзі навмання обирає один предмет та представляє його протягом 2-3 хвилин, перетворюючи звичайні характеристики на інноваційний прорив та переконує «колег» негайно придбати цей продукт [68, 95-101].

Отже, здебільшого системи вправ на основі методу «сторітелінг» розроблені відповідно до етапів формування ММ або етапів роботи з монологом-розповіддю, що передбачають використання основних елементів зазначеного методу (змістовний, послідовний, метафоричний сюжет, яскравий персонаж, чітка композиція історії, емоційний виклад розповіді тощо).

Зважаючи на етапи навчання ММ, етапи роботи з монологом-розповіддю, класифікації вправ для розвитку англomовного монологічного мовлення, роль методу «сторітелінгу» у розвитку ПММ, проведений аналіз підручників з англійської мови, вбачаємо за доцільне розробити власну систему вправ для розвитку НПММ дев'ятикласників на основі сторітелінгу.

Зазначимо, що під системою вправ визначено «систематизована, методично й дидактично виважена послідовність завдань» [18, 32]. З урахуванням цих вимог нами розроблено вправи на основі елементів сторітелінгу (сюжетна побудова історії, наявність героя та динамічної фабули, презентація розповіді) та відповідно до етапів роботи з монологом-розповіддю.

Таблиця 2.5 – Система вправ з елементами сторітелінгу

Етап роботи з монологом-розповіддю	Елемент сторітелінгу	Вправи
Передтекстовий (лексична та граматична підготовка)	Герой, ідіоми, перешкода	Вправи на розпізнавання лексико-граматичних структур
Текстовий (побудова логічної, зв'язної, композиційно-правильної розповіді)	Хронологія подій, метафоричність та деталізованість сюжету	Вправи на конструювання тексту; складання власних розповідей
Післятекстовий (презентація, самоаналіз, оцінка)	Емоційність викладу історії, залученість аудиторії, самоаналіз	Вправи на презентацію та самоаналіз розповіді

Зауважимо, що запропонована система вправ відображає цілісний процес становлення ММ:

Рисунок 2.14 – Взаємозв'язок між системою вправ на основі сторітелінгу та розвитком НПММ

На нашу думку, така послідовність вправ на основі сторітелінгу забезпечує поступовий розвиток КК, формуючи в учнів здатність не лише правильно, а й творчо та усвідомлено будувати власне висловлювання.

Розроблені вправи скласифіковано за рівнем мовлення, етапами роботи з монологом-розповіддю, ступенем комунікативності, стадією формування навичок, способом організації та контролем.

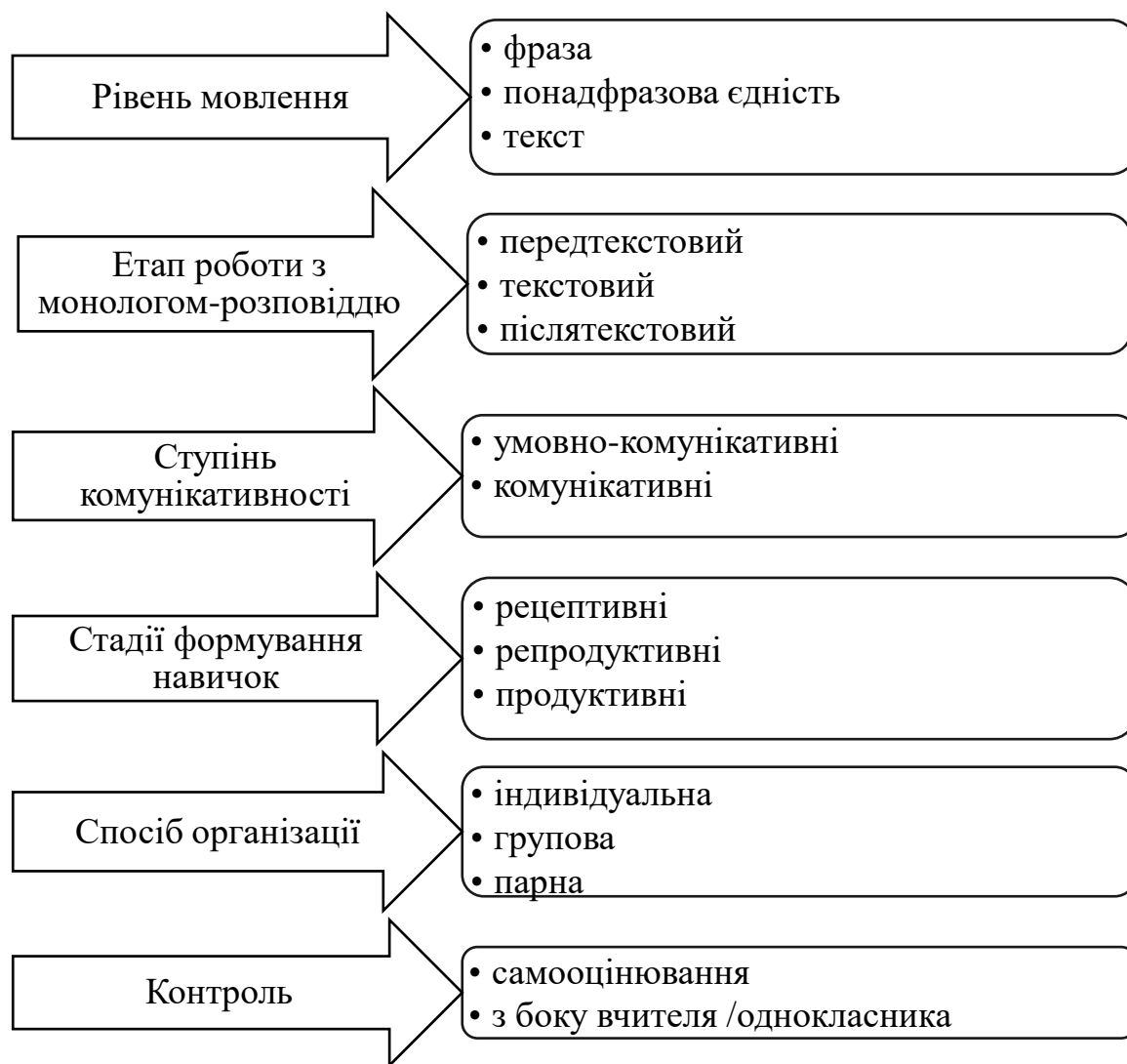

Рисунок 2.15 – Класифікація розроблених вправ на основі сторітелінгу

Наведемо приклад розробленої системи вправ на основі методу «сторітелінг» для розвитку НПММ учнів 9-х класів.

I група – вправи на розпізнавання лексико-граматичних структур (вправа 1-2), мета яких засвоєння й закріплення необхідного мовного матеріалу (лексичних та граматичних структур), що слугуватиме основою для формування зв'язних висловлювань. Вважаємо, ця група вправ здатна

покращити мовну базу для подальших етапів створення висловлювання. Також завдяки використаним елементам сторітелінгу (герой, ідіоми, перешкода) учні зможуть якісно та швидко засвоїти мовні засоби, без яких неможливе побудування зв'язного монологу-розповіді.

Вправа №1.

Рівень мовлення: фраза.

Етап роботи з монологом-розповіддю: передтекстовий.

Ступінь комунікативності: умовно-комунікативна.

Стадія формування навичок: репродуктивна.

Спосіб організації: індивідуальна.

Контроль: з боку вчителя.

Мета: впізнавання й тренування граматичних структур.

Завдання: оберіть правильний варіант і поясніть, чому.

Хід вправи:

1. If you (*was/were*) me, you would understand my decision.
2. You (*couldn't/shouldn't*) eat sweets if you have a toothache.
3. If you (*will help/help*), I'll finish faster.
4. You (*can/should*) save money if you want to buy something expensive.
5. If I (*wasn't/ hadn't been*) there, I would have missed something important.

Вправа №2.

Рівень мовлення: фраза.

Етап роботи з монологом-розповіддю: передтекстовий.

Ступінь комунікативності: умовно-комунікативна.

Стадія формування навичок: репродуктивна.

Спосіб організації: індивідуальна.

Контроль: з боку вчителя.

Мета: сприйняття та впізнавання лексичних одиниць

Завдання: прочитайте уривок і виберіть правильне значення виділених виразів.

Хід вправи:

Текст: One day I was feeling *under the weather*. A stranger approached me and wanted to make friends. He was trying *to break the ice* somehow. It turned out that he had never met anyone on the street before and was trying *to step out of his comfort zone*.

Choose the correct meaning:

1. Under the weather
 - a) to feel unwell or sick
 - b) to be extremely happy and energetic
 - c) to spend time outdoors
2. to break the ice
 - a) to break something solid
 - b) to make someone angry
 - c) do or say something to relieve tension
3. to step out of comfort zone
 - a) do something challenging
 - b) to become more confident
 - c) to leave the house

II група – вправи на конструювання тексту та складання власних розповідей (вправи 3-8), метою яких є забезпечення зв'язності й послідовності висловлювання, а також створення логічно впорядкованих та чітко структурованих монологічних текстів за допомогою опор. Зазначена група вправ завдяки елементам сторітелінгу (хронологія подій, метафоричність та деталізованість сюжету) допоможе перейти від оперування окремими мовними одиницями до побудови цілісних висловлювань, тобто відбувається перехід від теоретичного знання мовного матеріалу до творчого продукування висловлювання. Таким чином учні починають розуміти, як саме лексика та граматики взаємопов'язані в структурі речення та висловлювання.

Вправа №3.

Рівень мовлення: понадфразова єдність.

Етап роботи з монологом-розповіддю: текстовий.

Ступінь комунікативності: комунікативна.

Стадія формування навичок: репродуктивна.

Спосіб організації: індивідуальна.

Контроль: самоконтроль.

Мета: розвивати вміння логічно вибудовувати структуру розповіді, формувати навички зв'язного усного мовлення.

Завдання: упорядкувати речення у правильній послідовності, створивши логічну історію; додати вступ і завершення; представити готову розповідь усно.

Хід вправи:

–I felt annoyed because the bus was late again.

–My friends were already here and they looked surprised to see me..

–After a while, we found a calm place near the river to sit and talk.

–We spent the whole afternoon together and I felt really satisfied.

–Last Saturday I wanted to spend some time with my friends in the city.

Вправа №4.

Рівень мовлення: понадфразова єдність.

Етап роботи з монологом-розповіддю: текстовий.

Ступінь комунікативності: комунікативна.

Стадія формування навичок: продуктивна.

Спосіб організації: індивідуальна.

Контроль: самоконтроль.

Мета: формування навички вживання засобів міжфразового зв'язку в усному мовленні.

Завдання: заповніть пропуски відповідними словами зі списку, щоб зробити текст логічно зв'язним. Опишіть випадок із власного життя за утвореним зразком.

Хід вправи:

Linking words to use: *as a result, although, because, nevertheless, however, and(x2)*

Last summer I went on a trip to another city. ____ I don't like traveling, I thought it would be a good experience _____ there would be a lot of new people I could meet. _____, the weather turned out to be bad ____ I wasn't able to walk around the city very well. _____, I met a few people in the local pub ____ we had a great chat. _____, the trip wasn't that bad.

Вправа №5.

Рівень мовлення: понадфразова єдність.

Етап роботи з монологом-розповіддю: текстовий.

Ступінь комунікативності: комунікативна.

Стадія формування навичок: продуктивна.

Спосіб організації: парна.

Контроль: з боку вчителя.

Мета: навчити логічно поєднувати ідеї в монологічному висловлюванні.

Завдання: з'єднайте пари речень, використовуючи відповідні засоби міжфразового зв'язку (*on the other hand, although, thanks to, so, for example*).

Розкажіть партнеру про свою шкідливу звичку.

Хід вправи:

1. He played computer games all night. He is sleepy.
2. He found his way home. Navigator in his phone.
3. My friend likes to communicate online. He has hard time doing it in real life.
4. You should eat more fruit. Apples or pears.
5. I met a friend I hadn't seen in a long time. I didn't know what to say

Example: He played computer games all night, so he is sleepy.

Вправа №6.

Рівень мовлення: текст.

Етап роботи з монологом-розповіддю: текстовий.

Ступінь комунікативності: комунікативна.

Стадія формування навичок: продуктивна.

Спосіб організації: групова.

Контроль: самоконтроль.

Мета: розвивати логіку побудови сюжету, виразність (риторичні навички) та здатність до творчої інтерпретації (креативність) підготовленого матеріалу.

Завдання: по черзі складати речення, використовуючи запропоновані слова; створити спільну історію, логічно поєднуючи репліки учасників; використовувати тематичну лексику в контексті.

Хід вправи:

Take turns using any word from the list to come up with a sentence, creating a story together.

Possible words to use: curious, scream, stereotype, disappointed, sweat, determined, workshop, Prime Minister, international, criticize.

Вправа №7.

Рівень мовлення: текст.

Етап роботи з монологом-розповіддю: текстовий.

Ступінь комунікативності: комунікативна.

Стадія формування навичок: продуктивна.

Спосіб організації: індивідуальна.

Контроль: самоконтроль.

Мета: розвиток уміння самостійно будувати монолог з використанням логічного плану.

Тип опори: неповна вербальна (структурно-мовленнєва схема / план).

Завдання: Оберіть кілька фраз з кожного блоку та логічно об'єднайте їх у зв'язне твердження на тему «A time when I had to do something out of my comfort zone».

Хід вправи:

Introduction:

–I want to tell you about the time when I had to do something really challenging.

–It was a moment when I had to do leave my comfort zone and try something new.

–I never thought I would do it, but I decided to take a risk.

–The experience started when ...

Main body:

–At first, I felt really afraid / nervous / anxious, because everything was new to me.

–I had to focus and encourage myself not to give up.

–The people around me were very generous and tried to support me.

–It wasn't easy, but I tried to stay calm and confident.

–Finally, I managed to do it, and it felt amazing!

Conclusion:

–That experience taught me to believe in myself and be determined.

–I realized that being out of your comfort zone helps you grow.

–Now I'm not so afraid of new challenges anymore.

–It made me a more curious and reliable person.

Вправа № 8.

Рівень мовлення: текст.

Етап роботи з монологом-розповіддю: текстовий.

Ступінь комунікативності: комунікативна.

Стадія формування навичок: продуктивна.

Спосіб організації: індивідуальна.

Контроль: самоконтроль.

Мета: розвиток уміння будувати розгорнутий монолог за візуальною опорою.

Тип опори: зображальна (малюнки / послідовність картинок).

Завдання: розгляньте уважно картинки (вчитель демонструє серію зображень) та опишіть історію за малюнками у формі короткого монологу (8-10 речень). Використайте вирази:

–*At first...*

–*Then...*

–*After that...*

–*In the end...*

–*I learned that...*

Хід вправи:

Рисунок 2.16 – Візуальна опора до вправи

III група – вправи на презентацію та самоаналіз розповіді (вправи 9-10), мета яких формувати в учнів уміння усно презентувати власну розповідь, здійснювати її самоаналіз, а також розвивати навички самоконтролю, виразного мовлення та рефлексії з метою удосконалення змістовно-структурної складової власного висловлювання. За допомогою використаних елементів сторітелінгу (послідовність та емоційність викладу історії, залучення аудиторії, самоаналіз виступу). Зазначимо, ці вправи є логічним завершенням розробленої системи вправ, оскільки учні продемонструють уміння використовувати мовний матеріал у монологіях-розповідях та здійснюватимуть аналіз недоліків свого мовлення, що в майбутньому може мотивувати до самовдосконалення мовленнєвих навичок.

Вправа №9.

Рівень мовлення: текст.

Етап роботи з монологом-розповіддю: післятекстовий.

Ступінь комунікативності: комунікативна.

Стадія формування навичок: продуктивна.

Спосіб організації: групова.

Контроль: з боку вчителя/самоконтроль.

Мета: розвивати мовленнєву гнучкість, вміння аргументовано доносити інформацію, оцінювати прослуханий монолог.

Завдання: уявіть себе в запропонованій ситуації; опишіть свої почуття, дії та можливі наслідки; використайте актуальну лексику з теми «Emotions and Daily Life». Презентуйте свою розповідь аудиторії. Отримайте найвищий бал за створення та презентацію розповіді.

Навчально-мовленнєва ситуація: Imagine you are late for an important meeting at school.

How do you feel?

What happens?

Answer using topical vocabulary.

Мовленнєві опори:

–First I was afraid...

–Then I was annoyed because...

–Finally..

Критерії оцінювання (12 б.)

1) зміст та структура (3 б.): повнота розкриття теми – 1 б., логічність – 1 б., наявність основних елементів сюжету – 1 б.;

2) мовне оформлення (3 б.): відповідність лексики – 1 б., граматична точність – 1 б., різноманіття мовних конструкцій – 1 б.;

3) презентація історії (3 б.): контакт з аудиторією – 1 б., дотримання часового ліміту – 1 б., використання невербальних засобів (жести, міміка) – 1 б.;

4) креативність (3б.): оригінальність сюжету – 1 б., несподівані деталі історії – 1 б., стиль розповіді історії – 1 б.

Вправа №10.

Рівень мовлення: текст.

Етап роботи з монологом-розповіддю: післятекстовий.

Ступінь комунікативності: комунікативна.

Стадія формування навичок: продуктивна.

Спосіб організації: індивідуальна.

Контроль: самоконтроль.

Мета: розвивати НПММ на основі особистого досвіду; формувати екологічну свідомість і мовленнєву автономність.

Завдання: підготувати монолог на тему «A time when I tried to do something to protect the environment»; описати події у логічній послідовності; висловити власну думку та зробити висновок про важливість таких дій. Визначити слабкі та сильні сторони власної розповіді.

Таким чином, система вправ на основі методу «сторітелінг» (наявність героя, хронологія подій, емоційна залученість аудиторії, самоаналіз та ін.) для формування НММ побудована за принципом поступового переходу від мовної підготовки до самостійного й творчого продукування зв'язного висловлювання. Так, засвоєні граматичні структури й лексика (вправи 1-2) стають основою для формування навичок зв'язності та логічної побудови зв'язних висловлювань (вправи 3-8), які у свою чергу забезпечать повноцінне та самостійне ММ (вправи 9-10).

2.3 Експериментальна перевірка ефективності системи вправ на основі методу «сторітелінг»

Метою експериментального дослідження є перевірка ефективності розробленої системи вправ на основі сторітелінгу для розвитку навичок підготовленого монологічного мовлення (НПММ) учнів 9-х класів.

В експериментальну роботу включено три етапи: констатувальний, формувальний, контрольний.

На констатувальному етапі проведено діагностичне тестування на визначення вихідного рівня сформованості монологічних навичок в учнів 9-х класів. Під час формувального етапу проведено навчання ПММ з використанням системи вправ на основі сторітелінгу. На контрольному етапі здійснено повторну перевірку знань учнів.

Експериментальне дослідження здійснено на базі 9-А та 9-В класів Комунального закладу загальної середньої освіти «Ліцей №3 імені

Артема Мазура Хмельницької міської ради». З метою достовірного дослідження визначено контрольну (КГ) (22 учні) та експериментальну (ЕГ) (22 учні) групи здобувачів освіти. Зазначимо, що рівень мовленнєвої підготовки у виокремлених групах є однаковим, однак навчання англійської мови в контрольній групі здійснювалося лише відповідно до чинної освітньої програми базової середньої освіти науково-педагогічного проєкту «Інтелект України» циклу базової середньої освіти (7-9-ті класи) (далі – Програма), а в експериментальній – ґрунтуючись на системі впроваджених вправ на основі сторітелінгу для формування НПММ в учнів 9-х класів.

Для визначення рівня НПММ 9-х класів на констатувальному етапі вибрано та обґрунтовано критерії оцінювання: когнітивний, комунікативний, рефлексивний, а також згідно з окресленими критеріями та розробленими діагностичними вправами проведено первинний зріз знань здобувачів освіти.

Згідно з вимогами Державного стандарту базової загальної середньої освіти [21] та чинної освітньої Програми [46], визначено *когнітивний критерій* оцінювання, оскільки дев'ятикласники повинні знати, як продукувати зв'язні розповіді. Серед показників сформованості цього критерію:

- 1) знання граматичних форм, необхідних для монологу-розповіді;
- 2) знання структури висловлювання (вступ, основна частина, висновок);
- 3) знання тематичної лексики.

Зважаючи на те, що учням 9-х класів необхідно послуговуватися англійською мовою в різних ситуаціях спілкування, вибрано *комунікативний критерій*, основними показниками якого, на нашу думку, є:

- 1) навички використання мовних (ідіоми, порівняння) та позамовних (інтонування речень, паузи) засобів виразності;
- 2) навички зв'язної побудови висловлювання (з використанням слів/фраз зв'язку (firstly, however, on the other hand, finally тощо));
- 3) навички послідовного та змістовного розкриття теми розповіді.

Оскільки метод «сторітелінг» передбачає не лише створення, але й презентацію розповіді, то доречно визначити *рефлексивний критерій*, у якому враховано те, що учні здатні до аналізу власних висловлювань. Показниками сформованості зазначеного критерію є:

1) рефлексія над власними помилками (здатність помітити неточності, проаналізувати можливі причини їх виникнення або поміркувати, як уникнути їх в майбутньому);

2) аналіз власного висловлювання (усвідомлення сильних та слабких сторін свого висловлювання; пропозиції для його покращення).

За результатами проведеного дослідження виокремлено високий, середній, низький рівень сформованості монологічних навичок в здобувачів освіти 9-х класів. Якісні характеристики рівнів розвитку англомовного монологічного мовлення подано в табл. 2.6

Таблиця 2.6 – Характеристика рівнів розвитку англомовного монологічного мовлення

Критерії	Рівні		
	Високий	Середній	Низький
Когнітивний	Учень знає усі необхідні граматичні форми, тематичну лексику та структуру висловлювання	Учень частково знає усі необхідні граматичні форми, тематичну лексику та структуру висловлювання	Учень не знає усі необхідні граматичні форми, тематичну лексику та структуру висловлювання
Комунікативний	Учень вміє використовувати усі необхідні засоби виразності, використовує необхідну кількість слів/фраз зв'язок та вміє дотримуватись завдання	Учень вміє частково використовувати усі необхідні засоби виразності, використовує достатню кількість слів/фраз зв'язок та частково дотримується завдання	Учень не вміє використовувати усі необхідні засоби виразності, використовує мінімальну кількість слів/фраз зв'язок та не вміє дотримуватись завдання

Продовження таблиці 2.6

Рефлексивний	Учень самостійно знаходить та виправляє власні помилки; аналізує та описує своє мовлення, його структуру, що вдалось, або не вдалось	Учень з допомогою вчителя знаходить та виправляє власні помилки; аналізує та описує своє мовлення, його структуру, що вдалось, або не вдалось	Учень не може знаходити та виправляти власні помилки; аналізувати та описувати своє мовлення, його структуру, що вдалось, або не вдалось
--------------	--	---	--

Для перевірки когнітивного критерію учням було запропоновано виконати три завдання (по одному на кожен з показників).

Завдання №1 спрямоване на перевірку знань граматичних форм, потрібних для складання розповіді. За це завдання учні могли отримати максимум 11 балів, по одному балу за кожну правильну відповідь. Учням було запропоновано виконати завдання на заповнення пропусків у тексті, поставивши дієслова у правильну форму. Приклад:

Last weekend I ____ (decide) to try something new. I ____ (never/go) climbing before, so I ____ (ask) my friend to join me. When we ____ (arrive) at the climbing centre, I ____ (feel) nervous because everyone ____ (watch) us. Suddenly, I ____ (realise) that I ____ (forget) my gloves at home! In the end, it ____ (be) a great experience. I ____ (promise) myself that I ____ (try) something even more difficult next time.

Завдання №2 націлене на перевірку знань структури висловлювання. За друге завдання учні могли отримати максимум 12 балів, по 2 бали за кожну правильну відповідь. Учням було запропоновано прочитати уривок монологу, визначити його структуру (вступ, основна частина, висновок) та розставити речення у правильній послідовності. Це дозволило визначити, чи розуміють

учні логіку побудови монологу і чи можуть виділити основні компоненти.

Приклад:

–At first, I couldn't even stand on the board! The waves were too strong and I kept falling.

–I was so proud of myself because I didn't give up.

–I want to tell you about the time I tried surfing for the first time.

–That experience taught me not to be afraid of trying new things.

–It was two years ago, during our family trip to Portugal.

–After several attempts, I finally managed to surf for a few seconds.

Завдання №3 спрямоване на перевірку знань тематичної лексики. За третє завдання учні могли отримати максимум 10 балів, по одному балу за кожну правильну відповідь. Учням було запропоновано заповнити пропуски у тексті, обираючи слова з поданого списку та використовуючи кожне з них лише один раз. Приклад:

List of words: afraid, confident, challenge, disappointed, generous, belong, curious, miserable, calm, focus.

Text: When I started my new school, I felt very (1) ___ because I didn't know anyone. At first, I was (2) ___ and didn't want to talk to people, but then I decided to take a (3) ___ and join the school drama club. Everyone there was really (4) ___, and they helped me feel that I (5) ___ in the group. Before my first performance, I was very nervous but tried to stay (6) ___. After the show, I was (7) ___ to hear people clapping – it made me (8) ___ and proud. Now I feel more (9) ___ when speaking in public, and I try to (10) ___ on my goals instead of my fears.

Отже, після виконання трьох завдань учні могли отримати максимально 33 бали, що складає третину від максимальної кількості (99 балів).

Комунікативний та рефлексивний критерії перевірялися разом, усно та послідовно. Спочатку учням було запропоноване завдання-ситуація, яке дозволяє перевірити показники умінь застосування засобів виразності, зв'язної побудови висловлювання та дотримання ситуацій спілкування. Відповідь мала містити чітку вимову, логічні паузи, інтонаційне виділення

важливих моментів, зв'язні елементи, тематичну лексику та відповідати ситуації. Приклад:

Imagine you are in an international camp. You are asked to tell your group about an experience when you overcame your fear or tried something new.

Максимальна кількість балів для комунікативного критерію становить 33 бали, по 11 балів за кожен з показників. Опис вимог для отримання певної кількості балів наведено у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 – Опис вимог для комунікативного критерію та відповідності балів

Опис			Бали
Засоби виразності	Зв'язна побудова висловлювання	Дотримання ситуації спілкування	
Відсутність засобів виразності	Важко зрозуміти основну думку; відсутня структура	Недоречне мовлення, ігнорування теми	0-1
Мовлення просте, здебільшого правильне, але майже без виразності	Слабкий зв'язок між частинами, є початок і кінець	Мінімальна відповідність	2-4
Часткове використання засобів виразності, інтонації чи емоцій, але не завжди доречно	Є чітка структура; використано 2-3 сполучних слова/фрази	Мовлення відповідає ситуації спілкування; можливі порушення стилю, які не заважають висловлюванню	5-7
Часте використання засобів виразності, інтонації, жестів, емоцій, але інколи недоречно	Є чітка структура; плавний перехід від одної частини до іншої; 4-6 сполучних слів/фраз	Висока відповідність ситуації спілкування; демонстрація розуміння ситуації та її мети; можливі незначні відхилення від ситуації	8-10
Високий рівень виразності; доречне та активне інтонації, жестів, емоцій, зміни тону	Є чітка структура; висловлювання легко сприймається; більше 7 логічних слів/фраз зв'язок	Мовлення повністю відповідає ситуації; демонстрація повної відповідності та адаптації	11

Далі на основі їхньої відповіді перевірялись показники рефлексії над власними помилками, самоаналізу та усвідомлення цінності мовлення. Учням за можливості потрібно самостійно проаналізувати своє висловлювання, знайти ймовірні помилки та виправити їх, а також висловити своє ставлення до мовлення. Наприклад, що допомагає їм впевненіше розмовляти

англійською або що вважають вони складним під час розмови англійською, чи важливо для них вільно говорити іноземною мовою тощо.

Максимальна кількість балів для рефлексивного критерію становить також 22 бали, по 11 балів за кожен з показників, подано у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Опис вимог до рефлексивного критерію та відповідності балів

Опис		Бали
Рефлексія над власними помилками	Самоаналіз	
Не помічає або ігнорує помилки; не виправляє	Відсутність самоаналізу, або дуже загальна оцінка	0-1
Помічає 1-2 очевидні помилки, але не завжди може самостійно виправити	Загальна/поверхнева оцінка; одна конкретна фраза	2-4
Виправляє більшість грубих помилок	Базовий самоаналіз; 2-3 речення про сильні/слабкі сторони	5-7
Самостійно знаходить більшість помилок, зокрема стилістичні/логічні та може їх виправити без допомоги, або з невеликою допомогою	Детальний аналіз; 4-6 повноцінних речень/думок з розбором про те, що було добре, що погано	8-10
Висока самокорекція; мовлення майже без помилок, або вони всі помічаються та швидко виправляються	Глибокий, критичний та всебічний аналіз; більше 7 повноцінних речень/думок з розглядом не лише результату, але й всього процесу; можливі труднощі та варіанти покращення	11

Співвідношення балів за 12-бальною шкалою виглядає так:

10-12 балів – 68-88 (високий рівень)

7-9 балів – 37-62 (середній рівень)

4-6 балів – 11-36 (низький рівень)

Результати констатувального етапу відображено у таблиці 2.9 та на рисунку 2.17.

Таблиця 2.9 – Рівні сформованості НПММ на початку експерименту

Група	Рівень	Кількість	
		Одиниці	У %
КГ (22 учні)	Високий	6	27,27
ЕГ (22 учні)		7	31,82
КГ (22 учні)	Середній	4	18,18
ЕГ (22 учні)		4	18,18
КГ (22 учні)	Низький	12	54,55
ЕГ (22 учні)		11	50

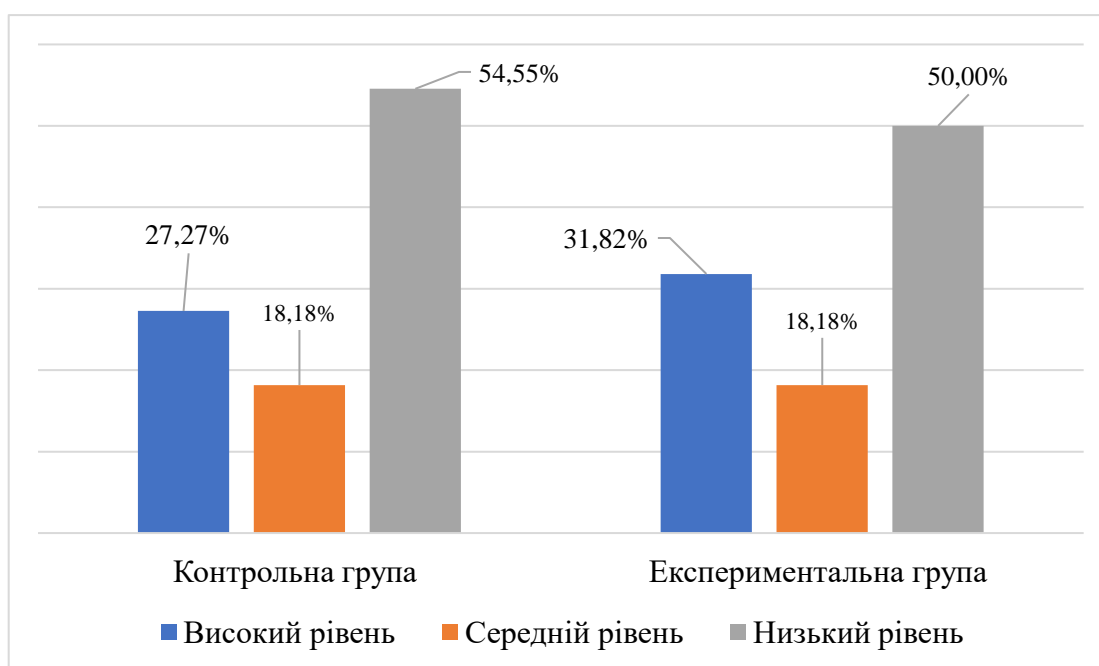

Рисунок 2.17 – Рівні сформованості НПММ на початку експерименту

Наступним етапом стала розробка та експериментальна перевірка вправ за допомогою методу «сторітелінг». Основною метою було створити систему вправ, які б поступово формували НПММ – від побудови понадфазової єдності до самостійного створення логічно завершеного монологу.

Зауважимо, вправи створені на основі навчального матеріалу підручника «Wider World 4» та охоплюють тематику юнітів «Out of your comfort zone», «What a waste!». Юніт «Out of your comfort zone» зосереджений на темах емоцій, нових вражень та особистісного розвитку шляхом подолання викликів. Юніт «What a waste!» присвячений екологічним проблемам, забрудненню та відновлюваним ресурсам. Учням пропонувалось виконати низку вправ, після кожної з яких вони

давали зворотний зв'язок: наскільки цікаве було завдання; чи допомогло воно краще висловлюватися; чи не було воно надто складним. Саме вони сприяли не лише покращенню мовленнєвих навичок, а й підвищенню мотивації учнів, розвитку творчості та впевненості у власних силах. Учні активно реагували на ці завдання, демонстрували готовність говорити, використовувати лексику з теми й емоційні засоби виразності.

Після завершення занять було проведено повторне тестування за тими ж критеріями, що й на початку. Результати продемонстрували позитивну динаміку, особливо в експериментальному класі, де впроваджувались розроблені вправи. Результати контрольного етапу відображено у таблиці 2.10 та на рисунку 2.18.

Таблиця 2.10 – Рівні сформованості НПММ в кінці експерименту

Група	Рівень	Кількість	
		Одиниці	У %
КГ (22 учні)	Високий	8	36,36
ЕГ (22 учні)		7	31,82
КГ (22 учні)	Середній	4	18,18
ЕГ (22 учні)		12	54,55
КГ (22 учні)	Низький	10	45,45
ЕГ (22 учні)		3	13,64

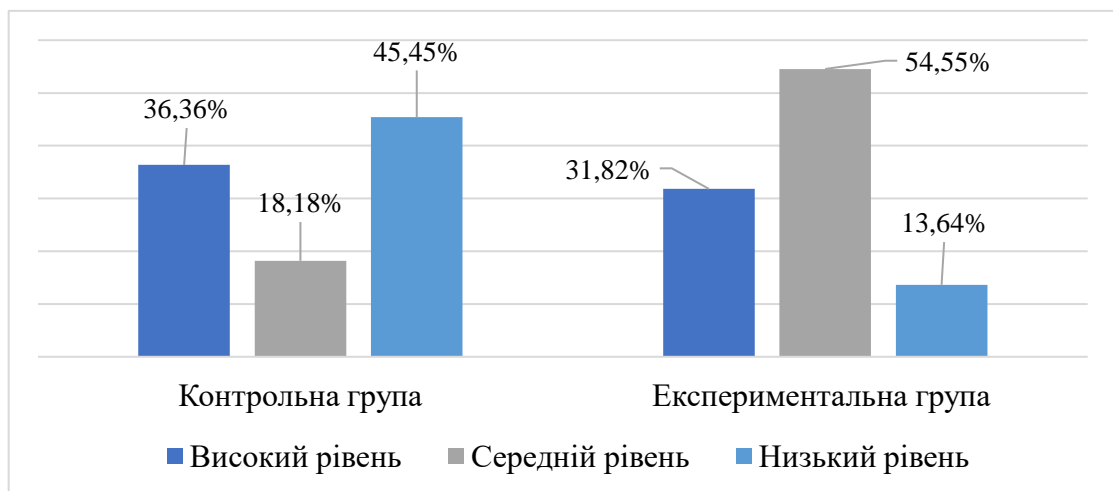

Рисунок 2.18 – Рівні сформованості НПММ в кінці експерименту

Отримані результати свідчать про позитивну динаміку в експериментальній групі, де впроваджувалися розроблені вправи на основі сторітелінгу. Оскільки кількість учнів з середнім рівнем знань суттєво

збільшилась (з 18,18% до 54,55%), а тих, які мали низький рівень зменшилась (з 50% до 13,64%).

Для кращої наочності та порівняння результатів було сформовано таблицю 2.11 та рисунок 2.19, що містять дані двох груп на початку (констатувальний етап) та в кінці експерименту (контрольний етап).

Таблиця 2.11 – Динаміка рівнів сформованості НПММ

Група	Етапи експерименту	Рівні сформованості					
		високий		середній		низький	
		Одн.	%	Одн.	%	Одн.	%
КГ (22)	Констатувальний	6	27,27	4	18,18	12	54,55
	Контрольний	8	36,36	4	18,18	10	45,45
ЕГ (22)	Констатувальний	7	31,82	4	18,18	11	50
	Контрольний	7	31,82	12	54,55	3	13,64

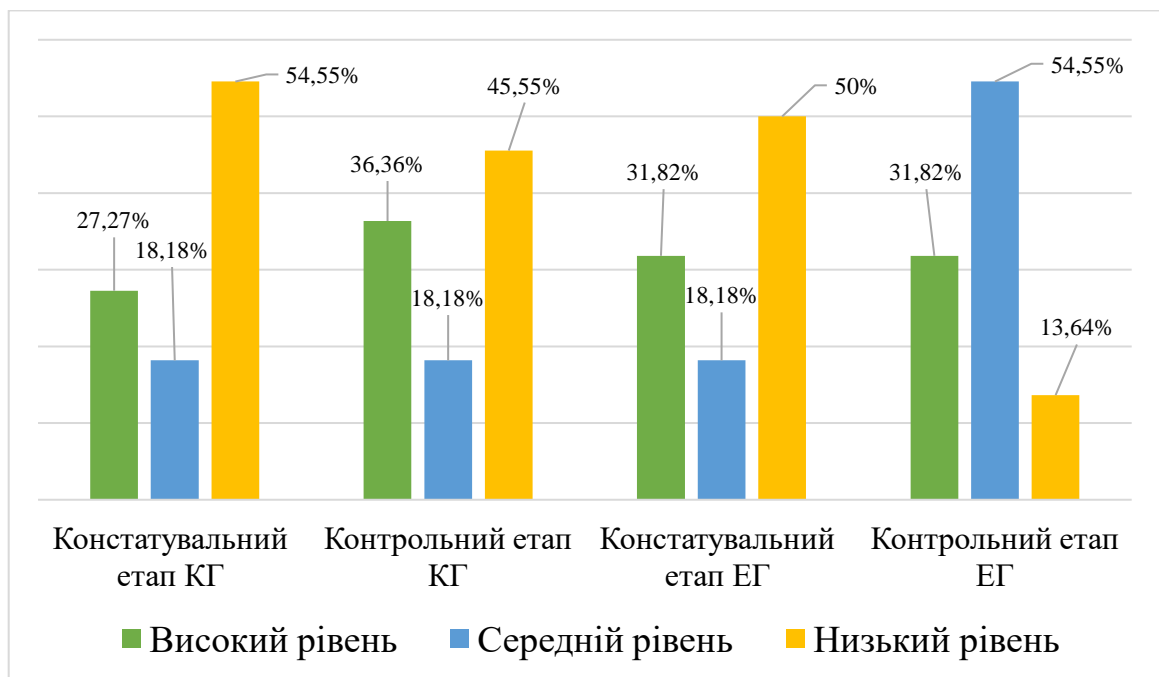

Рисунок 2.19 – Динаміка рівнів сформованості НПММ

Послугуючись наведеними даними можна дійти висновку, що рівень знань в учнів в обох групах на констатувальному етапі був приблизно однаковим. Незначна відмінність припадає на високий та низький рівні.

Після проведення експерименту та впровадження системи вправ на основі методу «сторітелінг» в учнів експериментальної групи помітні значні

зміни: на початку експерименту було 7 учнів з високим рівнем знань (31,82%), 4 учні з середнім рівнем знань (18,18%) та 11 учнів з низьким рівнем знань (50%). На кінець експерименту кількість учнів з високим рівнем знань становила 7 (31,82%), 12 учнів з середнім рівнем знань (54,55%) та 3 учні з низьким рівнем знань (13,64%).

Отже, в експериментальній групі найбільші зміни відбулись на низькому та середньому рівнях знань, а саме: кількість учнів з низьким рівнем знань зменшилась з 50 до 13,64%, що становить різницю у 36,36%. Значні зміни також відбулись на середньому рівні знань, а саме: кількість учнів з середнім рівнем збільшилась з 18,18% до 54,55% (приріст 36,37%), що демонструє перехід приблизно третини учнів до вищого рівня володіння НПММ, при цьому високий рівень знань залишився без змін – 31,82%.

На відміну від експериментальної групи, в контрольній групі не відбулось суттєвих змін. На початку експерименту було 6 учнів з високим рівнем знань (27,27%), 4 учнів з середнім рівнем знань (18,18%) та 12 учнів з низьким рівнем знань (54,55%). На кінець експерименту кількість учнів з високим рівнем знань становила 8 учнів (36,36%), 4 учнів з середнім рівнем знань (18,18%) та 10 учнів з низьким рівнем знань (45,45%).

Отже, в контрольній групі змін майже не відбулось. Кількість учнів з високим рівнем знань збільшилась з 21,27% до 36,36% (приріст 9,09%). Кількість учнів з середнім рівнем знань залишилась без змін – 18,18% та зменшилась на низькому рівні знань з 54,55% до 45,45%, що також становить різницю у 9,1%.

Для того, щоб підтвердити та довести статистичну значущість отриманих результатів було використано критерій узгодженості Пірсона χ^2 , що дав змогу визначити взаємозв'язок між результатами на всіх рівнях знань після експерименту у двох групах. Розрахунок здійснювався за наступною формулою:

$$\chi^2 = N \times M \times \sum_{i=1}^L \frac{\left(\frac{n_i}{N} - \frac{m_i}{M}\right)^2}{n_i + m_i}$$

Обчислення та пояснення до позначень наведено у додатку А.

Після усіх розрахунків ми отримали 7,8359, що більше за критичне значення 5,991. Отже, ми відхиляємо нульову гіпотезу H_0 про те, що статистично значущих змін за рівнями знань не відбулось, адже отриманий результат демонструє, що зміни в експериментальній групі відбулись та вони є статистично значущими.

Можна зробити висновок, що розроблена система вправ на основі методу «сторітелінг» була ефективною та сприяла розвитку НПММ учнів 9-х класів на уроках англійської мови.

2.4 Методичні рекомендації щодо розвитку навичок підготовленого монологічного мовлення учнів 9-х класів на уроках англійської мови за допомогою методу «сторітелінг»

Метод «сторітелінг» є ефективним інструментом для розвитку навичок підготовленого монологічного мовлення (НПММ) учнів 9-х класів, оскільки поєднує елементи творчості, емоційності, логічного мислення та стимулює креативність. Завдяки такому інноваційному підходу здобувачі загальної середньої освіти вдосконалюють свої комунікативні навички, а саме підготовлене монологічне мовлення, що навчає їх не лише грамотно і послідовно висловлювати свої думки англійською, а й розвивати навички структурування інформації. Окрім того, зазначений метод стимулює розкриття потенціалу самовираження учнів, підвищує впевненість представляти свої погляди перед аудиторією та забезпечує якісну підготовку до успішних публічних виступів.

Погодимося з методичними рекомендаціями для сторітелерів, запропонованими Г. Гич [11, 189-190]:

1) для ефективного сторітелінгу необхідно глибоко розуміти свою аудиторію (слухачів). Історію треба створювати, орієнтуючись на конкретну групу слухачів, враховуючи їхні вікові, соціальні та освітні особливості.

2) головна думка має бути прозорою. Історія повинна мати ясну мету, щоб слухачі без зусиль усвідомили головну думку або мораль, закладену в наративі.

3) сторітелер повинен чітко виразити свою особисту позицію щодо вигаданих подій. Таке емоційне вкладення необхідне для того, щоб глибоко вплинути на слухачів, спонукаючи їх до співпереживання.

4) створення образу, що чіпляє. Історія обов'язково повинна мати надзвичайно яскравий художній образ, який миттєво закарбується у свідомості аудиторії і мимохіть спливатиме в пам'яті.

5) наявність персонаж – це обов'язково. Кожна історія вимагає головного героя (ним може бути людина, істота, абстрактне поняття, установа чи навіть предмет), який слугуватиме фокусом для наративу.

6) з головним героєм (персонажем) повинні відбуватися конкретні дії та значні трансформації. Без цього сюжету це буде лише опис, а не повноцінний, захопливий наратив.

7) забезпечення внутрішнього співпереживання. Історія стане впливовою лише в той момент, коли слухач здатен відчувати емпатію та підсвідомо ідентифікувати себе з персонажем або його ситуацією.

Мистецтво розповіді (сторітелінг) виходить за межі звичайного навчального методу та є ключовим інструментом комунікації. У навчальному процесі сторітелінг здатен перетворити теоретичний («сухий») матеріал у стимулюючу практику, забезпечуючи міцний емоційний зв'язок учнів із навчальною темою.

Для успішного впровадження методу «сторітелінг» на уроці вчитель має володіти не лише творчим мисленням, креативністю та ентузіазмом, а ще й чітко розуміти коли, як та для чого використовувати його. Зважаючи на це нижче подано практичні рекомендації педагогам-словесникам щодо використання сторітелінгу на різних етапах уроку, добору відповідних тем розповіді або їх адаптації до рівня мовної підготовки здобувачів освіти, об'єктивного оцінювання історій, створених учнями, відповідно до рівня

володіння англійською. Слушно наголосити на важливості використання сторітелінгу на різних етапах уроку, адже він підвищує мотивацію до вивчення та запам'ятовування нового навчального матеріалу, закріплює вивчений матеріал завдяки емоційному залученню.

Опишемо приклади застосування методу «сторітелінг» на різних етапах уроку англійської мови в 9-х класах.

На початку уроку (warm-up) метод «сторітелінг» застосовується з метою миттєвого залучення уваги учнів, представлення теми уроку або повторення навчального матеріалу в цікавій інтерпретації. Учитель може запропонувати коротку, динамічну та провокаційну розповідь (або елемент сюжету), що слугуватиме мотивацією для подальшого навчання. Наприклад: Last summer I went on summer vacation to my grandparents' house in the village. I spent a lot of time with my grandmother. She taught me how to peel vegetables, cook soup, and even bake a pie. She told me different stories from her childhood and I learnt a lot of interesting things. Time passed quickly after all these activities and stories. I enjoyed spending time with my grandmother and I realized how important family is.

Також доречно використати візуальний (зображення) або текстовий (ключове слово/фразу на дошці) матеріал, що слугуватиме опорою для мікророзповідей (обсягом 3-4 речення), з яких педагог спільно з учнями збудують одну динамічну історію. Наприклад, учням треба створити розповідь «Autumn» на основі опису картинки. Усі учасники уважно розглядають спільне зображення, записуючи в зошит по слову, що називає представлені на картинці предмети, об'єкти чи персонажі. Потім учні по черзі виходять до дошки називають записане слово та будують речення з ним, таким чином, щоб кожне наступне речення доповнювало попереднє. Учитель записує на дошці запропоновані речення, а у кінці вправи спільно з учнями аналізує, чи вдалося скласти зв'язну розповідь.

У практичній частині уроку (while-speaking), що спрямована безпосередньо на розвиток КК учнів, сторітелінг можна використати шляхом

залученості здобувачів освіти до процесу створення оригінальної розповіді, переказування або осмислення вже відомих історій. На цьому етапі варто звернути увагу на виконання вправ на розвиток лексико-граматичних умінь учнів, що сприятимуть якісному створенню розповіді. Наприклад, заповніть пропуски в тексті, обираючи слова з поданого списку. Кожне слово зі списку можна використати лише один раз.

List of words: want, be, can, cook, inspire.

Text: Since I ____ a teenager, I ____ to become a chef. I like ____ different dishes. I have a favorite celebrity who constantly ____ me. It would be great If I ____ meet him and get a piece of advice from him.

Не варто нехтувати й композиційними особливостями розповіді. Принагідно виконати вправи на побудову історій з наявних речень. На зразок, скласти розповідь «A Trip to Lviv» із поданих речень:

1. Each of the streets was wonderful in its own way and we enjoyed the atmosphere.
2. I've never been here before, but I immediately liked this city.
3. Last summer I went to Lviv for the weekend with my family.
- 4 Street performers played music and the smell of aromatic coffee wafted through the air.

На етапі рефлексії (або післямовному етапі, post-speaking), який є заключним етапом уроку, метод «сторітелінг» можна використати для підбиття підсумків. Можна запропонувати учням пов'язати тему уроку зі своїм особистим досвідом чи майбутніми планами. Результатом такого завдання стане коротка розповідь-рефлексія учнів, що демонструватиме як саме вивчений матеріал може бути корисним у реальному житті та як вони планують практично використовувати засвоєні знання.

Відводимо провідну роль у процесі реалізації методу «сторітелінг» на різних етапах уроку вчителю, який створює «екологічне» середовище, спрямовує та мотивує учнів до вивчення англійської мови шляхом розповіді. Під час уроку можуть виникати різноманітні труднощі, що стануть на заваді

ефективному створенню та презентації історії, серед яких – недостатній рівень володіння лексикою, мовний бар'єр, страх публічних виступів тощо. Наведемо орієнтовні шляхи подолання типових труднощів.

Однією з найбільш розповсюджених проблем є недостатній рівень володіння лексикою, тому необхідно забезпечити учнів мовними засобами, перш ніж вони розпочнуть творче завдання. Для ефективної підтримки творчості потрібно попередньо розробляти тематичні лексичні добірки, які стануть опорою для опису дій, місць, емоцій та допоможуть логічно з'єднати сюжетні лінії (To cut a long story short, Meanwhile, Suddenly). Додатково рекомендуємо формувати «словник оповідача», у який учні записуватимуть 3-4 нові слова кожного уроку, які згодом вони зможуть використати в історіях.

Не менш важливо навчити учнів долати мовний бар'єр та страх виступів перед публікою. Для цього необхідно створити атмосферу психологічної безпеки. Мовний бар'єр можна подолати шляхом дотримання завчасно узгоджених правил для слухачів, зокрема слухати уважно, не виправляти, не коментувати, не перебивати та не доповнювати історію оповідача під час того, як він говорить, залишити аргументований зворотний зв'язок. Страх публічного виступу рекомендуємо мінімізувати за допомогою поступового занурення, тобто розпочинати практику сторітелінгу в малих групах чи парах, де рівень стресу та напруги мінімальний, що дозволяє здобувачам освіти відпрацювати матеріал без тиску та страху. Також доречним є використання реквізитів (костюми, іграшки тощо), що допомагає сфокусувати увагу аудиторії з учня на об'єкт розповіді, знижуючи тривожність та хвилювання самого оповідача.

Оскільки сторітелінг вимагає дотримання чіткої структурної та змістовної єдності оповіді, то аби усунути труднощі із логікою та побудовою розповіді, учням потрібно надати чіткі структурні шаблони для впорядкування їх думок та ідей. Ефективним інструментом є використання структурних моделей, таких як Story Spine (Once upon a time... Every day... But one day...

Because of that... Until finally...) або Three-Act Structure (початок – середина – кінець), які є необхідними для розуміння послідовності та причинно-наслідкових зв'язків. Також з учнями варто практикувати спільне написання історій по одному реченню, що сприятиме розвитку логіки та вмінню підтримувати зв'язність сюжету.

З метою підвищення ефективності формування НПММ, метод «сторітелінг» необхідно реалізовувати поетапно.

Перший етап – підготовчий, який складається з вибір теми та опрацювання навчального матеріалу. При доборі історій та сюжетів варто враховувати вік, вподобання здобувачів освіти та зміст навчальної програми. Сюжети розповідей для дев'ятикласників мають ґрунтуватися на актуальних життєвих ситуаціях, порушувати підліткові проблеми і, звісно, відповідати чинним програмним вимогам Міністерства освіти і науки України. Вважаємо, тематика повинна не лише спонукати до роздумів, креативного підходу, а й допомагати учням відкрити свій творчий потенціал та навчати виходити за межі звичайного мислення. До зразків таких тем належать: «Me, My Family and Friends», «Nature and Weather», «Clothes», «Mass Media», «Youth Culture», «Science and Technology», «Work and Profession», «Ukraine», «English-Speaking Countries».

Крім того, на цьому етапі потрібно періодично досліджувати захоплення та інтереси учнів, для цього можна провести коротке опитування або анкетування («What kind of stories do you like?»), щоб дізнатися, які розповіді є найбільш цікавими, актуальними та привабливими.

Оскільки здобувачі освіти цього віку активно становляться як особистості, прагнуть до самовираження, незалежності та визнання у суспільстві, то сюжети історій повинні відповідати таким критеріям:

- 1) чітка структура та повчальний характер;
- 2) динамічність та висока емоційна насиченість;
- 3) містить реалістичні ситуації спілкування;

4) зосередженість на нагальних підліткових темах (саморозвиток, дружба, вибір професійного шляху, мрії тощо).

Ефективність підготовчого етапу полягає саме в природності висловлювання, що у свою чергу передбачає те, що вчитель може надати учням можливість вибору теми з існуючого переліку, з якого дев'ятикласники самостійно обирають ту, яка найбільше відповідає їхньому особистому досвіду або емоційним переживанням. Для полегшення цього вибору можна попередньо провести швидке опитування або застосувати прийом «Мозковий штурм».

Важливо перед початком роботи над історією доцільно ознайомити здобувачів освіти із чіткими критеріями оцінювання монологу. Варто звернути їхню увагу на те, за якими критеріями здійснюватиметься оцінка: змістовність, послідовність та логічність висловлювання, лексична та граматична точність, виразність мовлення та дотримання обраної тематики. Щоб забезпечити об'єктивне та прозоре оцінювання історій, варто керуватися системою визначених критеріїв, наведених у таблиці 2.12.

Таблиця 2.12 – Критерії оцінювання історій

Критерії оцінювання	Кількість балів
Змістовне розкриття теми (наявність основної думки) та дотримання тематики	3
Послідовність та логічність висловлювання (чітка послідовність думок, зв'язність речень та правильне використання сполучних елементів)	3
Лексична точність (різноманітність використання слів та фраз, відповідність лексики та точність слововживання)	3
Граматична точність (дотримання граматичних конструкцій, правильність побудови речень та словосполучень)	3
Виразність мовлення (комунікативні та паралінгвістичні навички усного виступу (інтонація, темп, гучність тощо) та взаємодія з аудиторією)	3
Загальна кількість	15

Примітки для оцінювання та розподіл балів за рівнями (високий, середній, достатній, початковий) дає змогу учням 9-го класу зрозуміти, які

знання та навички необхідні для досягнення кожного рівня успішності, що охарактеризовано нижче.

13-15 б. – високий рівень. Здобувач освіти впевнено володіє навчальним матеріалом. Висловлювання структуроване, змістовне, логічне, відзначається активним словниковим запасом та практично повною відсутністю граматичних помилок. Висока виразність мовлення.

9-12 б. – достатній рівень. Історія учня загалом відповідає темі, зміст викладено логічно та доступно до розуміння. Допускаються незначні граматичні та лексичні помилки, що не впливають на сприйняття головної думки.

5-8 б. – середній рівень. Тема висловлювання розкрита неповно, потребує доповнення. У структурі історії помітні порушення логічності та зв'язності. Наявність частих мовних (граматичних, лексичних) помилок, які впливають на якість спілкування.

1-4 б. – початковий рівень. Висловлювання не відповідає темі через мінімальний обсяг речень, хаотична подача матеріалу. Значна кількість критичних мовних помилок (лексичних, змістовних, граматичних).

Чітке розуміння цих параметрів допоможе учням краще спланувати свою роботу та зрозуміти очікування від виконання завдання. Крім того, педагогові надзвичайно важливо надавати зворотний зв'язок, тобто конструктивні, підтримуючі коментарі, що підкреслюють успіхи учня, наприклад, «Great job! I especially liked how you chose adjectives to describe it – it made the story more interesting». Такий підхід є потужним інструментом для формування впевненості, самооцінки та бажанню вдосконалювати свої мовленнєві навички.

Другий етап – створення розповіді. На цьому етапі вчителю варто запропонувати учням дотримуватися класичної структури побудови розповіді, а саме: вступ, основна частина (із розвитком подій та ключовим моментом), кінцівка. Важливо навчити дев'ятикласників використовувати маркери послідовності, або так звані часові маркери (*First, Then, After that, Eventually*

тощо) для забезпечення зв'язності елементів сюжету та хронологічній послідовності розповіді.

Щоб підвищити впевненість учнів під час створення розповіді, учитель має надати їм допоміжні лексичні та структурні опори (конструкції). Серед них можуть бути як нові, так і вже знайомі тематичні слова, сполучені фрази (*As a result, In my opinion, First of all* тощо), а також фрази, які характерні безпосередньо для побудови сюжету розповіді (*The turning point was, Once upon a time, Surprisingly* та ін.). Для здобувачів освіти рекомендується створити інтелект-карту (mind map), аби вони мали змогу занотувати всі ключові фрази та слова, необхідні для монологу. Такий спосіб стане в нагоді для систематизування матеріалу, розширення мовних можливостей та загалом полегшить процес побудови історії.

Також під час створення історії можна застосувати традиційний метод – написання чернетки. Завдяки такому підходу, доцільно фокусувати увагу учнів на емоційній лексиці (використання прислівників та прикметників для опису дій та почуттів тощо) та хронологічній послідовності (історія повинна розгортатися послідовно (крок за кроком)). Важливо наголосити, що чернетка не є текстом для дослівного читання, а лише допоміжна опора та підтримка для впевненої розповіді.

Третій етап – практичний, що складається із репетиції та презентації розповіді (публічний виступ). На цьому етапі необхідно поділитися з учнями практичними порадами або настанови, що допоможуть їм відпрацювати монолог-розповідь вдома, перед фінальною презентацією або публічним виступом. Серед порад визначено:

– поділ тексту монологу на змістовні частини або сегменти, для відпрацювання інтонації та пауз. Для візуалізації пауз рекомендовано використовувати спеціальні маркери (кольорові олівці, ручки, фломастери або умовні символи) в чернетці для того, щоб розрізнити короткі паузи (після коми) і довгі паузи (після крапки). Це допомагає керувати диханням

(змінювати висоту голосу, підвищувати чи понижувати тон), виділяти ключові думки і досягати природності мовлення;

–запис власного монологу на аудіо (диктофон) для майбутнього самостійного аналізу. Таку практику доцільно використовувати з метою самокорекції, оцінки якості вимови, аналізу темпу (швидкості) та інтонаційного забарвлення. Більше того, аналіз запису допомагає учневі почувати себе так, як його сприймає аудиторія (слухачі) та контролювати час виступу;

–репетиція перед дзеркалом для контролю пози, міміки та жестів. За допомогою такого тренування учні можуть відстежити та усунути нервові звички: гойдання, перебирання пальцями, метушня на одному місці та ін., а також відпрацювати міміку і жести, що підкреслюють ключові моменти монологу-розповіді для посилення емоційного впливу на аудиторію.

Етап презентації вимагає вільного та емоційного мовлення. Здобувачі освіти повинні демонструвати впевненість, підтримувати зоровий контакт із слухачами (аудиторією), активно використовувати жести тощо. Важливо наголосити на тому, що потрібно уникати зчитування тексту, а висловлюватися природньо. Роль вчителя на цьому етапі полягає в тому, щоб створити сприятливе навчальне середовище та комфортну атмосферу (підтримку), не перериваючи виступ.

Для підвищення інтерактивності важливо, щоб відбувалась взаємодія всього класу (коментарі, запитання, уточнення). Однак організувати обговорення серед учнів потрібно лише після завершення доповідачем монологу-розповіді.

Четвертий, останній етап – рефлексія. На цьому етапі доцільно застосовувати схему «Похвала – пропозиції – похвала», або так званий «метод сендвіча» («sandwich feedback»). Спочатку варто відзначити позитивні аспекти монологу (чітка структура, цікавий сюжет, гарна вимова), далі надати конструктивні пропозиції або рекомендації щодо вдосконалення розповіді

(моменти, які потрібно поліпшити та на що потрібно звернути увагу наступного разу), і знову завершити похвалою.

Вважаємо, що такий підхід дозволить сконцентрувати увагу на конкретних завданнях, забезпечуючи результативне засвоєння матеріалу та систематизувати навчальний процес загалом, а також забезпечує психологічний комфорт, знижує страх перед помилками та мотивує до навчання, тому учні не боятимуться експериментувати та практикуватися у майбутньому. Успішне застосування сторітелінгу допоможе здобувачам освіти сприймати труднощі та недоліки як можливості для зростання у професійному чи навчальному середовищі, а не причини для розчарування.

Впровадження методу «сторітелінг» на уроках англійської мови в 9-му класі має особливе значення та є важливим для комплексного розвитку навичок підготовленого монологічного мовлення. Оскільки представлені методичні рекомендації побудовані за етапним принципом (вибір теми, створення розповіді, презентація, рефлексія), вони забезпечують систематичне впровадження навчального процесу.

Отже, метод сторітелінгу на уроках англійської мови слід застосовувати поетапно: підготовка теми та лексичних опор, створення історії з дотриманням класичної структури та репетиція й презентація монологу. Учні важливо надати мовні та структурні опори, навчити використовувати часові маркери та підтримувати логічність і послідовність сюжету. Для підвищення впевненості слід створити психологічно безпечне середовище, застосовувати роботу в парах, реквізит та поступове занурення у виступи. Рефлексія та конструктивний зворотний зв'язок за методом «похвала – пропозиції – похвала» допомагають закріпити навички, мотивують до навчання та розвивають підготовлене монологічне мовлення.

Запропоновані методичні рекомендації можуть успішно змінити підхід до традиційного навчання, перетворюючи ПММ із стандартного завдання на творчу, змістовну, значущу, комунікативно спрямовану діяльність, що повністю відповідає цілям компетентісно орієнтованого освітнього процесу.

ВИСНОВКИ

У результаті здійсненого дослідження було досягнуто поставленої мети та отримано результати, на основі яких сформульовано такі висновки.

1. Аналіз науково-методичної літератури дозволив розкрити суть поняття «монологічне мовлення», охарактеризувати етапи роботи із монологом, з'ясувати функціональне навантаження монологу, визначити особливості ПММ здобувачів освіти 9-х класів, окреслити роль методу «сторітелінг» у розвитку зазначеного виду ММ. Відповідно до сучасного тлумачення ММ – це розгорнутий та організований тип мовлення, що передбачає здатність продукувати завершене повідомлення, що характеризується психологічними (односпрямованість, зв'язність, контекстуальність, тематичність, відносна неперервність) та лінгвістичними (багатоскладність, різноструктурність лексичних, граматичних конструкцій, завершеність і розгорнутість висловлювання, наявність засобів міжфразового зв'язку та елементів експресії) аспектами. З'ясовано, під час навчального процесу формування ММ учнів реалізується в три етапи: об'єднання мовних одиниць у фрази, об'єднання фрази в понадфразову єдність, створення цілісних висловлювань.

2. Встановлено, що підготовлене мовлення відбувається на рівні тексту, тому за тривалістю та обсягом інформації повинне відповідати віковим (14-15 років), когнітивно-психологічним (абстрактне та «кліпове» мислення, емоційна нестійкість, погіршення концентрації уваги), мовленнєвим (конкретизація мовлення та його підвищений контроль) і комунікативним (розширення кола комунікації, вибір способів спілкування) характеристикам розвитку учнів 9-х класів. Найбільш гнучким для розвитку НПММ здобувачів освіти 9-х класів є монолог-розповідь, завдяки якому учні з різним рівнем володіння англійською мовою (A2-C1) навчаються порівнювати, описувати, пояснювати, переказувати необхідну інформацію. Робота з монологом-розповіддю передбачає три етапи: передтекстовий, текстовий, післятекстовий.

3. Визначено, що згідно з чинною програмою на уроках іноземної мови здобувачі освіти 9-х класів повинні продукувати самостійні висловлювання на основі життєвого досвіду, інтересів та знань. Вважаємо, що сторітелінг є одним із ефективних методів розвитку навичок підготовленого мовлення, адже передбачає творчу роботу із розповіддю (створення динамічного сюжету; стилістичне оформлення; наповнення метафоричним змістом та ін.). Основними функціями зазначеного методу є інформативна, спонукальна, пізнавальна, емотивна, експресивна, розважальна, асоціативна, комунікативна. Успішний сторітелінг передбачає дотримання основних елементів розповіді (динамічний сюжет, яскравий персонаж, емоційний виклад історії, озвучення висновків), композиційних складових історії (експозиція – зав'язка – розвиток подій – кульмінація – розв'язка – висновки).

4. Розроблено систему вправ на основі методу «сторітелінгу» та доведено її ефективність у розвитку НПММ. Аналіз підручників з англійської мови для учнів 9-х класів у контексті розвитку НПММ продемонстрував, що кількість завдань не є достатньою, оскільки наявні 16% вправ у підручнику автора О. Карпюк, 18% завдань – «Wider World 4» авторів S. Gaynor, K. Alevizos, C. Barraclough; 28% вправ у підручнику авторів Л. Калініної та І. Самойлюкевич.

Визначено особливості вправ на основі сторітелінгу для розвитку ПММ в учнів 9-х класів. Встановлено, що завдання повинні відповідати трьом етапам роботи з монологом-розповіддю (передтекстовий, текстовий, післятекстовий) та містити ключові елементи сторітелінгу, а саме: наявність метафоричного сюжету; наявність яскравого головного героя; чітка композиція історії та емоційне представлення історії. Зазначені особливості стали основою для розробки майбутньої системи вправ.

Згідно з цим розроблено систему вправ на основі сторітелінгу, яка охоплювала передтекстовий, текстовий та післятекстовий етапи роботи. Завдання об'єднано у декілька груп, що забезпечило поступовий розвиток КК. Метою вправ першої групи було засвоєння та закріплення необхідних лексичних та граматичних структур, що слугувало основою для формування зв'язних висловлювань. Вправи

другої групи слугували для забезпечення зв'язності та послідовності висловлювання, а також для створення логічно впорядкованих та чітко структурованих монологічних текстів за допомогою опор, що допомогло перейти до побудови цілісних висловлювань. Мета вправ третьої групи полягала у формуванні навичок усної презентації власної розповіді та здійсненні самоаналізу, що також допомогло розвинути навички самоконтролю, виразного мовлення та рефлексії. Створена система вправ побудована за принципом поступового переходу від мовної підготовки до самостійного продукування зв'язного висловлювання.

Здійснено експериментальну перевірку ефективності вправ із використанням методу сторітелінгу для розвитку НПММ учнів 9-х класів на уроках англійської мови. Кількість учасників експерименту в КГ (контрольна група) та ЕГ (експериментальна група) складала по 22 учні.

На констатувальному етапі було проведено діагностичне тестування для визначення вихідного рівня сформованості монологічних навичок учнів 9-х класів. Під час формувального етапу використовувалась розроблена система вправ на основі сторітелінгу для навчання ПММ. На контрольному етапі було проведено повторне тестування для визначення кінцевих результатів.

Отримані дані демонструють, що у КГ не відбулось значних змін. Кількість учнів з низьким рівнем зменшилась на 9,1%, з середнім залишилась без змін та збільшилась на 9,09% на високому рівні знань. В ЕГ кількість учнів з низьким рівнем знань зменшилась на 36,36%, з середнім збільшилась на 36,37% та залишилась без змін на високому рівні. Результати експериментальної перевірки підтвердили дієвість розробленої системи вправ та показали, що в ЕГ відбулись статистично значущі зміни.

5. З метою успішного переходу від традиційного до творчого та комунікативно спрямованого навчання іноземної мови надано методичні рекомендації щодо розвитку навичок підготовленого монологічного мовлення за допомогою сторітелінгу для учнів 9-х класів на уроках англійської мови. Зокрема, запропоновано застосовувати його поетапно: підготовка теми та лексичних опор, створення історії з дотриманням класичної структури та репетиція й презентація

монологу. Учнів необхідно навчити логічності та послідовності сюжету, використовувати часові маркери, структурні моделі та чернетки для організації думок. Для підвищення впевненості створюють психологічно безпечне середовище, застосовують роботу в парах, реквізит та поступове занурення у виступи. Реалізація методу «сторітелінг» передбачає репетицію, роботу з аудіо та дзеркалом, акцент на природності мовлення, жести та зоровий контакт. Рефлексію доцільно здійснювати за методом «похвала – пропозиції – похвала» із ознайомленням із критеріями оцінювання.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

- 1.Базилевич З. В., Зубрик А. Р. Монологічне мовлення як продуктивний вид мовленнєвої діяльності. *Методика навчання іноземних мов*. 2019. № 1. С. 157-159.
- 2.Богущ А., Гавриш Н., Котик Т. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах: підручник для студентів вищих навчальних закладів факультетів дошкільної освіти. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2006. 304 с.
- 3.Бондаренко Н. В. Storytelling як комунікаційний тренд і все предметний метод навчання. *Молодь і ринок*. 2019. Вип. 7. С. 130-135.
- 4.Бурдужа О. Використання інноваційної методики сторітелінг – успішне формування комунікативної компетентності учнів. URL: https://new.iroipk.idknet.com/wp-content/uploads/2022/02/O.G._Burduzha.pdf (дата звернення: 19.08.2025).
- 5.Буренко В. Основні аспекти формування ключових компетентностей учнів на уроках іноземної мови. *Іноземні мови в школах України*. 2018. №1. С. 2- 12.
- 6.Васьківська Г. О. Формування комунікативної компетентності особистості як основна проблема сучасної лінгводидактики. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 2016. Т.1. Вип. 1(30). С. 33-38.
- 7.Вашуленко М. С., Дмитренко Л. І. Нетрадиційні уроки мовлення та мислення молодших школярів. *Початкова школа*. 1993. №2. С. 12-13.
- 8.Веретнова К. О. Інноваційні технології розвитку вмінь монологічного мовлення учнів на уроках англійської мови 5-9 класів ЗЗСО : кваліфікаційна робота студентки факультету іноземних мов групи ЗАМм-23 / наук. керівник Л. П. Гапоненко. Кривий Ріг, 2024. 83 с.
- 9.Вовканич М. Д. Самосвідомість як чинник особистісного розвитку підлітка. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. 2014. Вип. 32. С. 41-42.

10.Гельбак А. М. Становлення підлітка в динамічно змінному суспільстві: науково-методичний посібник. Кіровоград: КЗ «КОШПО імені Василя Сухомлинського», 2014. 68 с.

11.Гич Г. М. Сторітелінг як інноваційна методика формування мовної компетентності. *Науковий вісник Миколаївського університету імені В. О. Сухомлинського*. 2015. № 4. С.188-192.

12.Голячук А. Використання методики сторітеллінгу на уроках англійської мови. *Креативність особистості як фактор інноваційного розвитку суспільства* : збірник наукових праць. Житомир : ФОП Левковець Н.М., 2020. Вип. 2. С. 53-57.

13.Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. 2-ге вид., доп., випр. Рівне : Волинські обереги, 2011. 552 с.

14.Гончарук Н. Психологічні особливості монологічного мовлення як засобу спілкування у дітей підліткового віку. *Проблеми сучасної психології*: збірник наукових праць. 2019. С. 149-158.

15.Горбач Н. В. Техніка сторітеллінгу в педагогічній практиці. Серія «Педагогіка». 2021. Т.1. Вип. 3. С.187-191.

16.Горбач Н.В., Папежук О. В. Сторітелінг як сучасна методика розвитку мовлення молодших школярів. *Академічні студії*. Серія «Педагогіка». Луцьк: Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, 2022. № 1. С. 237-242.

17.Городецька Н. Г., Гриців В. Б. Особливості формування англомовної компетентності в монологічному мовленні в студентів закладів вищої освіти. *Академічні візії*. 2024. Випуск 38. С. 1-6.

18.Горошкін І. Методи формування ключових компетентностей учнів 7–9 класів у процесі навчання англійської мови. *Вісник Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені Академіка Степана Дем'янчука*. Серія: Педагогіка та психологія. 2025. № 2. С. 30-35.

19.Горошкін І. Психолого-педагогічні засади формування ключових компетентностей учнів 7-9 класів у процесі навчання англійської мови. *Проблеми сучасного підручника*. 2025. №34. С. 412-426.

20. Грицак Н. Сторітелінг як інструмент формування професійномовленнєвої компетентності здобувачів вищої освіти. *Молодь і ринок*. 2023. № 8(216). С. 48-52

21. Державний стандарт базової та повної загальної середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898
URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-rovnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898> (дата звернення: 13.10.2025).

22. Деркачова О. С. Мистецтво сторітелінгу у професійній підготовці майбутніх вчителів. *Українські студії в європейському контексті: збірник наукових праць*. 2022. № 5. С. 151-157.

23. Довгаль І. А. Storytelling – технологія навчання іноземної мови. *Збірка матеріалів за результатами III Міжнародної науково-практичної конференції «Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: доступність, діалог, динаміка» (м. Полтава, 22–23 лютого 2023 року)*. Полтава : ПУЕТ, 2023. С. 652-655.

24. Житницька А. А. Сторітелінг як метод формування гнучких навичок комунікації майбутніх учителів іноземних мов. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2022. Вип. 52. С. 85-94.

25. Зеленська З. П. Психологічні особливості розвитку комунікативних умінь учнів основної школи у процесі засвоєння іншомовної лексики : дис.... канд. психол. наук : 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія». Київ, 2021. 208 с.

26. Зембицька М. В., Сімчук А. О. Prepared Monologic Speech in the EFL Classroom: The Methodological Potential of Storytelling. *Практичні та теоретичні питання розвитку науки та освіти: матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції м. Львів, 22-23 листопада 2025 року*. Львів : Львівський науковий форум, 2025. С. 49-52.

27. Іваненко Н., Новікова В. Іншомовне монологічне мовлення в комунікативному аспекті. *Збірник тез доповідей VI Міжнародної науковопрактичної інтернет-конференції «Іноземна мова у професійній підготовці спеціалістів: проблеми та стратегії»*. Кропивницький: РВВ ЦДПУ імені В. Винниченка, 2022. С. 277-280.

28.Казанжи О. В. Методика навчання іноземної мови : навчально-методичний посібник (до курсу «Методика навчання іноземної мови»). Миколаїв : БВ, 2019. 227 с.

29.Калініна Л., Самойлюкевич І. Англійська мова: підручник для 9 класу з поглибленим вивченням англійської мови закладів загальної середньої освіти. Київ: «Генеза», 2022. 309 с.

30.Кардаш Л. В. Специфіка монологічного мовлення: психологічний та лінгвістичний аспекти. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія : Філологічна. 2015. Вип. 57. С. 54-58.

31.Карпюк О. Д. Англійська мова (9-й рік навчання) (English (the 9th year of studies)): підручник для 9-го класу загальноосвітніх навчальних закладів. Тернопіль: «Видавництво Астон», 2022. 288 с.

32.Кіценька О. Сторітеллінг як один з ефективних методів викладання англійської мови. URL : [file:///C:/Users/ThinkBook/Downloads/2021-250-254%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/ThinkBook/Downloads/2021-250-254%20(2).pdf) (дата звернення: 10.10.25).

33.Козуб І. Ю. Навчання учнів старшої школи англійськомовного монологічного мовлення засобами інтерактивних технологій : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня магістра : спец. 014 – середня освіта (англійська мова і література) / наук. кер. А. А. Семенюк ; Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2023. 89 с.

34.Костюченко К. Є. Особливості навчання монологічного мовлення на заняттях з англійської мови у ВНЗ. *Наукові записки*. Серія: Філологічні науки (мовознавство). Кіровоград: Видавництво Лисенко В. Ф., 2015. Вип. 136. С. 463- 468.

35.Крамська З. М. Сторітеллінг як інструмент підвищення ефективності навчання та виховання. *Українські студії в європейському контексті: збірник наукових праць*. 2024. № 9. С.144-151.

36.Мазурок М., Саприкіна О. Сторітеллінг як ефективний інструмент формування комунікативної компетентності здобувачів освіти Нової української школи. *Молодь і ринок*. 2022. №1 (199), С. 160-165.

37.Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.

38.Микитюк С. О. Елементи сторітелінгу як навчального методу у поглядах педагогів, громадських діячів минулого. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія.5:Педагогічні науки: реалії та перспективи.* Київ, 2019. Вип. 66. С. 134-137.

39.Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.kp.z.2022/Inozemni.movy.5-9-kl/Inoz.mov.5-9-kl.Zyromrya.ta.in.14.07.pdf> (дата звернення: 13.10.2025).

40.Нагорна О. Шляхи використання методики сторітелінгу на уроках англійської мови. *Креативність особистості як фактор інноваційного розвитку суспільства* : збірник наукових праць / за ред. доц. В.В. Павленко. Житомир : ФОП Левковець Н.М., 2020. Вип. 2. С. 88-93.

41.Несторенко Д. Монологічне мовлення у навчальних програмах з іноземних мов. *Перекладацькі інновації*: матеріали X Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 20-21 березня 2020 р. / Редкол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова, О.О. Жулавська та ін. Суми: СумДУ, 2020. С. 198-200.

42.Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник. Вид 2-е, випр.. і переоб. / Кол. авторів під керівн. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2002. 328 с.

43.Ніколаєва С. Ю., Шерстюк О. М. Сучасні підходи до викладання іноземних мов. *Іноземні мови.* 2001. № 1. С. 50-58.

44.Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 10.09.2025).

45.Огнев'юк В. О., Сисоєва С. О., Хоружа Л. Л. Освітологія: витоки наукового напрямку: монографія. ВП «Едельвейс», 2012. 336 с.

46.Освітня програма базової середньої освіти науково-педагогічного проєкту «Інтелект України». Цикл базового предметного навчання базової середньої освіти (7-9-ті класи) URL: <https://drive.google.com/file/qOsbdRYVbIPUoatMsHsjPskhI/view> (дата звернення: 08.09.2025).

47.П'ятецька О. В. Сторітелінг як поліфункціональний інструмент сучасної комунікації: мовностилістичні особливості. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2019. Вип. XXXIX. С. 106-121.

48.Павленко Т. В. Визначення особистісних чинників розвитку комунікативних властивостей підлітків. *Psychological Journal: Scientific Review of H. S. Kostyuk Institute of Psychology, National Academy of Educational Sciences of Ukraine*. 2018. № 1. С.126-137.

49.Паламар С. П., Науменко М. С. Сторітелінг у професійній підготовці майбутніх педагогів: сучасні інструменти. *Електронне наукове фахове видання «Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету»*. 2019. Вип. 7. С. 48- 55.

50.Пасічник О. С. Переосмислення вікових психологічних особливостей учнів 7-9 класів та їх вплив на оволодіння іноземною мовою. *Український Педагогічний журнал*. 2023. № 4. С.115-130.

51.Пасічник О. С. Структура іншомовного монологічного висловлювання учнів 5-6 класів гімназій. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Теорія і технологія іншомовної освіти»*. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. С. 73-76.

52.Пасічник О. С. Тенденції конструювання змісту підручників з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів України (80-ті рр. ХХ ст. – початок ХХІ ст.): дис.... кан. пед. наук: 13.00.01 / Житомирський держ. ун-т. Житомир, 2011. 256 с.

53.Пасічник О. С. Формування раціональних прийомів навчальної діяльності у процесі іншомовної підготовки в учнів 5-6 класів гімназій. *Проблеми сучасного підручника*. 2022. №28. С 99-114.

54.Пікулицька Л. В. Суть і характеристика монологічного мовлення під час вивчення РМІ у вищій школі. *Педагогіка в системі гуманітарного знання*. 2016. № 1. С. 68-71.

55.Побідаш І. Л. Сторітелінг: ознаки «гарної» історії. *Обрії друкарства*. 2019. №1 (7). С. 144-150.

56.Психологічний словник найсучасніших термінів. Харків: Прапор, 2009. 672 с.

57.Редько В. Г. Шкільний підручник іноземної мови: проектування, конструювання, апробація: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2022. 293 с.

58.Руда С., Наливайко О. Сторітелінг у вивченні іноземних мов. *Всеукраїнська науково-практична конференція з нагоди 50-річчя від початку підготовки психологів у Харківському Університеті* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 08-09 грудня 2022 р. / за заг. ред. О. О. Наливайко, Н. П. Крейдун. Харків, 2022. С. 223-229.

59.Саєнко Н. В. Використання методу сторітелінгу на заняттях з іноземної мови в технічному ЗВО. *Вісник Харківського національного автомобільно-дорожнього університету*. 2020. № 91. С. 210-215.

60.Саєнко Н., Созикіна Г. Використання методу сторітеллінгу в навчанні іноземних мов студентів ЗВО. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка*. Серія: Педагогічні науки. 2020. Вип. 9 (165). С. 119- 125.

61.Сахно П. І., Теслик Н. М. Вікова психологія : конспект лекцій. Суми: Сумський державний університет, 2024. 194 с.

62.Синиця І. О. Психологія писемної мови учнів 5-8 класів. Київ: Радянська школа, 1965. 186 с.

63.Сімчук А. О., Зембицька М. В. Сторітелінг як засіб розвитку підготовленого усного монологічного мовлення учнів 9-их класів на заняттях з англійської мови. *Актуальні проблеми науки та освіти в умовах сучасних викликів: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Міжнародний гуманітарний дослідницький центр (м. Дніпро, 9 листопада 2025 р.). Research Europe, 2025. С. 34-38.*

64.Скалацька Т. І. Психологія мовлення як діяльність. *Редакційна колегія. 2017. № 4. С. 95-112.*

65.Табакова Г., Пелагейченко М. Сторітелінг як засіб активізації пізнавальної активності учнів у сучасному освітньому просторі. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. 2023. Вип. 1. С. 165-172.*

66.Фальшитинська Ю., Магденко І. Етапи формування креативного монологічного мовлення у старшокласників: від ідеї до реалізації. *Journal of Cross-Cultural Education, 2024. №3. С. 54-65.*

67.Фаустова І. А., Григор'єва Т. Ю. Навчання монологічного мовлення учнів старшої школи на уроках англійської мови. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/33889/> (дата звернення: 23.09.2025).

68.Хворостяний І. Г. Українська мова: лайфхаки: посібник. Харків : Вид-во «Ранок», 2019. 288 с.

69.Холод І. В. Методика викладання англійської мови: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл.. Умань : Візаві, 2018. 165 с.

70.Akramhodjayeva D. A. Use Of Monological Speech In Speech Growth. *International Journal of Academic Pedagogical Research (IJAPR). 2021. Vol. 5 Issue 2. Pp. 97-99.*

71.Amerstorfer C.M., Freiin von Münster-Kistner C. Student Perceptions of Academic Engagement and Student-Teacher Relationships in Problem-Based Learning. URL : <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.713057> (дата звернення: 13.11.2025).

72.Andrews D. H., Hull T. D., Donahue J. A. Storytelling as an Instructional Method. *Descriptions and Research Questions Dee. The Interdisciplinary Journal of Problem-based Learning*. 2009. Vol. 3, № 2. Pp. 6-23.

73.Armstrong D. *Managing by Storying Around: A New Method of Leadership*. New York: Crown Currency, 1992. 272 p.

74.Astuti M., Chakim N. The Use of Digital Storytelling to Improve Students' Speaking Ability in Secondary EFL Classroom. *Journal of English Language Teaching and Literature (JELITA)*. 2023. Vol. 4. №2. Pp.190-202.

75.Blaine R., Seely C. *Fluency through TPR storytelling: Achieving real language acquisition in school*. Berkeley, 2014. 156 p.

76.Classic storytelling techniques for engaging presentations. Sparkol. Mode of access. URL: <http://www.sparkol.com/engage/8-classic-storytelling-techniquesfor-engaging-presentations/> (дата звернення: 10.09.2025).

77.Cohen C., Bauer E., Minniear J. Exploring How Language Exposure Shapes Oral Narrative Skills in French-English Emergent Bilingual First Graders. *Linguistics and Education*. 2021. Vol. 63, June. Pp. 100-140.

78.Gallagher K. In search of a theoretical basis for storytelling in education research: story as method. *International Journal of Research & Method in Education*. 2011. № 34. Pp. 49-61.

79.Gaynor S., Alevizos K., Barraclough C. *Wider World 4: Students' Book + Active Book*. Harlow: Longman (Pearson Education), 2021. 144 p.

80.Hartono R., Ananda A. Development of Storytelling in Teaching English Speaking at Junior High School. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*. 2020. Vol. 504. Pp.1-6.

81.Harwati H. Digital Storytelling's Impact on ESL Learners' Speaking Skills (2019-2023): A Systematic Review. *International journal of academic research in business and social sciences*. 2023. Vol. 13. №12. Pp.947-962.

82.Li S. P., Novik K. P., Gulomova R. R., Teaching monologic speech in english classes. *Palarch's Journal Of Archaeology Of Egypt/Egyptology*. 2021. №18(4). Pp. 2965-2973.

83. Mykhalchuk N., Ivashkevych E. Psycholinguistic Characteristics of Secondary Predication in Determining the Construction of a Peculiar Picture of the World of a Reader. *Psycholinguistics. Psykholinhvistyka. Psikholingvistika – Psycholinguistics. Psycholinguistics. Psycholinguistics*, 25 (1). Pereiaslav-Khmelnytskyi : FOP Dombrovska Ya. M., 2019. Pp. 215-231.

84. Nohachevska I., Lohvina O. Psychological Approaches for Building up a Monologue-Story. *Проблеми сучасної психології: збірник наукових праць*. 2021. Вип. 52. С. 204-224.

85. Satriani, I. Storytelling in teaching literacy: Benefits and challenges. *English Review: Journal of English Education*. 2019. №8(1). Pp. 113-120.

86. Sharipova C. Monological speech as a key factor in speech development for learners of English as a foreign language. *Academic research in modern science*. 2024. №38. Pp. 149-152.

87. Shkarban I. V. Storytelling as a means of teaching effective communication in a foreign language. *Teaching Languages at Higher Educational Establishments at the Present Stage. Intersubject Relations*. 2025. Pp. 80-100.

88. Singh, V., Tomar, R. The role of storytelling as an analytical tool in scientific research. *Proceedings of the Design Society*. 2023. Vol. 3. Pp. 3483-3492.

89. Sriwahyuningsih D., Sartin T., Syahrin I. The Application of Storytelling Technique in Improving Students' Speaking Skill. *International Journal of Research and Review*. 2023. Vol. 10. Issue. 7. Pp. 145-159.

90. The effect of digital storytelling on speaking skills of ninth grades at SMP Muhammadiyah 2 Tarakan. URL : <https://repository.ubt.ac.id/flipbook/baca.php?bacaID=19747> (дата звернення: 13.09.2025).

91. Weller D. The Five «E's» of Storytelling for Teaching. URL : <https://www.barefootteflteacher.com/p/the-five-es-of-storytelling-for-teaching> (Дата звернення: 16.10.2025).

Додаток Б
Приклади вправ на основі сторітелінгу

Вправи І групи (передтекстовий етап)

Вправа №1.

Рівень мовлення: фраза

Етап роботи з монологом-розповіддю: передтекстовий

Ступінь комунікативності: умовно-комунікативна

Стадія формування навичок: репродуктивна

Спосіб організації: індивідуальна

Контроль: з боку вчителя

Мета: впізнавання й тренування граматичних структур.

Завдання: розкрийте дужки, використовуючи правильну часову форму слів.

Хід вправи:

Complete the sentences:

1. If people ____ (recycle) more, the oceans ____ (become) cleaner.
2. If we didn't waste so much water, we ____ (save) many rivers.
3. If my city ____ (build) more bike lanes, I ____ (cycle) to school.
4. If factories ____ (use) renewable energy, they ____ (produce) less pollution.
5. If governments ____ (ban) single-use plastic, the amount of waste ____ (decrease).
6. If everyone ____ (plant) at least one tree a year, the air ____ (be) much fresher.

Вправа №2.

Рівень мовлення: фраза.

Етап роботи з монологом-розповіддю: передтекстовий.

Ступінь комунікативності: умовно-комунікативна.

Стадія формування навичок: репродуктивна.

Спосіб організації: індивідуальна.

Контроль: з боку вчителя.

Мета: сприйняття та впізнавання лексичних одиниць.

Завдання: прочитайте та оберіть правильне слово в кожному реченні.

Хід вправи:

1. When I finally reached the (shore / score / store), I realized I was not alone.
2. A (strange / strict / straight) noise came from behind the rocks.
3. I decided to (explore / explode / explain) what it was.
4. As I moved closer, I noticed a (small / smooth / smart) backpack lying on the sand.
5. It looked (abandoned / adjustable / affordable) and slightly damaged.
6. Suddenly, something (moved / melted / mentioned) behind me.

7. I turned around and saw a (figure / finger / feature) standing near the water.

8. The person seemed (terrified / tasty / temporary) and confused.

Вправи II групи (текстовий етап)

Вправа №3.

Рівень мовлення: понадфразова єдність.

Етап роботи з монологом-розповіддю: текстовий.

Ступінь комунікативності: комунікативна.

Стадія формування навичок: репродуктивна.

Спосіб організації: індивідуальна.

Контроль: самоконтроль.

Мета: розвивати вміння логічно вибудовувати структуру розповіді, формувати навички зв'язного усного мовлення.

Завдання: підготуйте короткий монолог за планом (1-2 хв) на тему «A time I stepped out of my comfort zone», використовуючи фрази:

Хід вправи:

Plan:

What situation was it?

Why was it challenging for you?

How did you feel before, during, and after?

What did you learn from that experience?

Useful phrases:

I decided to challenge myself by...

At first, I was afraid of...

It turned out to be...

I realized that stepping out of my comfort zone helped me to...

Вправа №4.

Рівень мовлення: понадфразова єдність.

Етап роботи з монологом-розповіддю: текстовий.

Ступінь комунікативності: комунікативна.

Стадія формування навичок: репродуктивна.

Спосіб організації: індивідуальна.

Контроль: самоконтроль.

Мета: формування навички вживання засобів міжфразового зв'язку в усному мовленні.

Завдання: заповніть пропуски відповідними словами зі списку, щоб зробити текст логічно зв'язним. Опишіть випадок із власного життя за утвореним зразком.

Хід вправи:

Linking words to use: therefore, although, because, in spite of this, moreover, and (x2)

Last weekend I decided to try a new hobby. ____ I had never done anything like it before, I felt quite excited ____ my friends told me it would be fun. ____, it was harder to start than I expected ____ I needed more time to understand the basics. ____, I kept practicing ____ gradually became better. ____, I felt proud of myself for not giving up.

Вправи III групи (післятекстовий етап)

Вправа №5.

Рівень мовлення: текст.

Етап роботи з монологом-розповіддю: післятекстовий.

Ступінь комунікативності: комунікативна.

Стадія формування навичок: продуктивна.

Спосіб організації: групова.

Контроль: з боку вчителя/самоконтроль.

Мета: розвивати навички самооцінювання та оцінювання монологічного мовлення однокласників.

Завдання: прослухайте монолог-розповідь, та надайте конструктивний зворотній зв'язок.

Хід вправи:

Listen to your classmates' stories. Use this checklist:

Was the story clear and interesting?

Did the speaker use emotion words?

Did they speak fluently and confidently?

Share one positive comment and one suggestion.

Вправа №6.

Рівень мовлення: текст.

Етап роботи з монологом-розповіддю: післятекстовий.

Ступінь комунікативності: комунікативна.

Стадія формування навичок: продуктивна.

Спосіб організації: індивідуальна.

Контроль: самоконтроль.

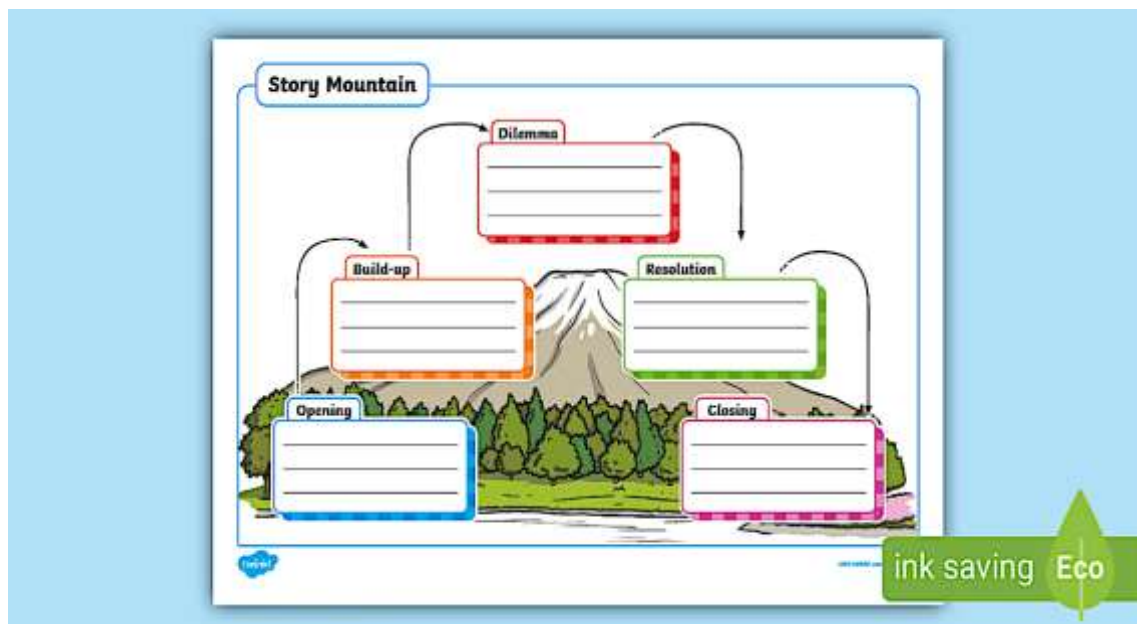
Мета: розвивати НПММ на основі особистого досвіду; формувати екологічну свідомість і мовленнєву автономність.

Завдання: підготувати монолог на тему «A moment that changed my attitude to nature/ecology»; описати події у логічній послідовності; висловити власну думку та зробити висновок про важливість таких дій. Визначити слабкі та сильні сторони власної розповіді.

Додаток В

Приклад складання історії на основі «Story Mountain»

Example 1.

Example 2.

Додаток Г

Приклад складання історії за картинками

Example 1.

DESERT ISLAND STORY

STORY TELLING

Tell the story of the little guy using all the words on the right:

1. Once upon a time
2. got stuck
3. deserted island
4. find
5. message in a bottle
6. start reading
7. Mexican restaurant
8. think to himself
9. notices
10. in small print
11. He cried out:

Next, add some more details to the story:

→ 1. Once upon a time, ocean cruise, accident	→ 2. He started reading it. What did it say?
→ 3. How long was he alone?	→ 3. He felt ...
→ 4. He thought to himself: "I wish I could ..."	→ 4. Then he noticed the small print. What did it say?
→ 5. One day, he noticed a bottle. He felt ...	→ 5. After reading it, he cried out: ...
→ 6. He thought the message might be from ...	→ 6. What was the story about the message?

Finally, add some "story phrases" to the story:

Locally, ... *Unexpectedly, ...* *Immediately, ...* *It turned out that ...* *First, ...* *How tragic ...*
That's how ... *That's why ...* *Sadly, ...* *But then ...* *After reading it ...*
Your own, ... *All this time ...* *One day ...* *Some time later ...* *Too much, ...*
So ...

Example 2.

All is well that ends well.

			
Where was David? Why did he wake up?	What did he do? What did he see?	Who did he see at the window? What was she trying to do?	What did David do next?
			
Where did he go? What did he do there?	What did he do with the ladder? What did he shout?	What did the woman answer?	How did the mixture finish?

With the help of the questions below the pictures write a story. Use direct speech when appropriate. Also use connectors such as: first, later, after that, next, then, finally.

Додаток Д

Приклад складання історії за метафоричними картками

Додаток Е

Зразок вправи на знання лексико-граматичних структур для висловлювання

A Ghost Story

Chapter 1

_____ you _____ (believe) in ghosts?
 Ghosts _____ (live) everywhere and they
 _____ (be) invisible. Well, let me tell you
 what _____ (happen) to me last
 year. I _____ (sleep) soundly in my
 warm, cozy bed, when all of a sudden I
 _____ (hear) a strange sound. What
 _____ (be) that? I _____ (be) scared.
 Maybe it was my dog, Morty making that
 noise. But no, Morty _____ (lie) right
 outside my bedroom door on his favorite
 rug. He _____ even _____ (snore)
 loudly. Someone _____ (knock) on
 the front door!

Chapter 2

But it _____ (not/be) the right time. I
 _____ (start) to shiver and I _____
 (see) a flash of light outside. It _____
 (not/rain) at the moment, so it couldn't be a
 thunder storm. Now I _____ (shake) in
 terror. Ghosts _____ (never/show up) at
 my house. This is crazy! It was 3 o'clock in
 the morning. Who was at the front door, I
 wondered. OK let's think straight. Ghosts
 _____ (not/exist) in real life. Ghosts
 _____ (live) only in stories. They _____
 (haunt) castles, but they _____
 (not/appear) in real people's houses. They
 (not/make) _____ noises now- I hope.

Chapter 3

The night was very dark. Oh no! Someone
 or something _____ (moan)
 downstairs while _____ (drag) a chain
 around the living room. It must be a ghost!
 No, impossible. And what was that? The
 dogs outside _____ (howl) and then I
 _____ (see) something move in front of
 me. A voice _____ (say): Don't be
 scared. I think I _____ (imagine)
 things at the moment. The wind
 _____ (blow) very fiercely. So it was
 the wind. I _____ (go) back to
 bed right now and I am going to hide
 under the covers. There is nothing to be
 afraid of. This is not real.

Chapter 4

Calm down! Now I _____ (remember)
 a scary story the teacher _____ (read) to
 us in school yesterday. It was all about
 ghosts and goblins. So I am dreaming about
 that ghost story- this isn't real. However,
 the strange noises continued. OK, so
 something _____ (go) on at the
 moment. Then my mother suddenly
 _____ (come) into my bedroom, both
 of us _____ (hear) the sound of dragging
 chains and ghostly moans again and _____
 (see) flashes of lightning in the sky. We both
 _____ (scream) loudly. I almost
 _____ (jump) out of my skin. And then I
 _____ (wake) up- it _____ (be) only a
 nightmare! Whew!

iSLCollective.com

Додаток Ж

Зразок вправи на композиційну структуру висловлювання

THE DANGEROUS MONSTER

Write the sentences under the appropriate picture. Then write a new sentence to each picture.

1. The hunter examines the hole.
2. A cat comes out of the hole.
3. They come to a tree with a hole.
4. There comes a hunter.
5. It is not dangerous.
6. It's a nice day.
7. The hunter is carrying a rifle.
8. Alexander is hiding behind the tree.
9. Liselotte and Alexander are picking mushrooms.
10. There is a monster with big eyes in the hole.
11. The children show the hunter the tree with the monster.
12. The hunter goes into the forest.

Додаток К

Зразок вправи для самоаналізу висловлювання

PEER REVIEW

Narrative Writing Feedback

Student **author** name
Student **reviewer** name

Criteria	Excellent	Satisfactory	Developing
Opening/Hook <ul style="list-style-type: none"> Grabs attention and sets the scene effectively. Introduces setting, characters and conflict 			
Characters <ul style="list-style-type: none"> They are believable, distinct & developed. Uses multiple characterization techniques (e.g. speech, appearance, thoughts, actions) to 'show' rather than 'tell' 			
Setting <ul style="list-style-type: none"> Clearly establishes time, place & atmosphere Uses vivid descriptions to create imagery 			
Plot Structure <ul style="list-style-type: none"> Clear beginning, middle, and end Centres around a clear conflict that creates suspense or interest Events build and/or flow logically. 			
Style and Voice <ul style="list-style-type: none"> Writing style suits the story Voice is authentic, engaging and consistent. 			
Language & Mechanics <ul style="list-style-type: none"> Correct spelling, grammar, and punctuation Clear sentence structure 			

Comments - What worked well and what improvements would you suggest?